

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zpravodaj je tištěn na papíru původem z lesů s certifikátem FSC (Forest Stewardship Council), kde se hospodaří sociálně a ekologicky šetrným způsobem podle stanovených standardů.

OBSAH:

Události měsíce

Klíčové slovo: úspory	4
Založena IRENA	7
Stát zajistí likvidaci skládky v Pozdánkách	9
2050: Budoucnost začíná dnes	11
EIA na Temelín bude pokračovat	12
Chystá se imisní limit pro prach	14
OECD proti krizi: nízkouhlíková ekonomika	15
Ústavní soud o elektroodpadech	15
Miliardy pro domácnosti	16

Téma

Jak řídit s vyšší environmentální výkonností	18
---	----

Z dění v rezortu

Bez integrovaného povolení? Statisčová pokuta	23
Starobylé nápisy v jeskyni Na Špičáku	25
Nové publikace	26

Obce a regiony

Zprávy o životním prostředí ve městech	28
Display šetřící energii a peníze	31

Diskuze

Green New Deal	33
Ani jádro, ani uhlí, ale úspory	35

JAK Z KRIZE?

Směrem k nízkouhlíkové ekonomice

Ministerstvo životního prostředí navrhuje sérii opatření proti dopadům ekonomické krize. Tato opatření je nutné sladit s opatřeními na ochranu klimatu. Pomohou ke 130 000 pracovních míst.

Spříchodem ekonomické krize neodešla krize klimatická. Řešení jedné krize musí pomoci zároveň řešit tu druhou. To je racionální a pragmatický postup," říká ministr životního prostředí Martin Bursík. „Protikrizová opatření musí pomoci k přechodu českého hospodářství k nízkouhlíkové, energeticky úsporné ekonomice s efektivním využitím materiálových vstupů, produkcí výrobků s vysokou přidanou hodnotou a větší orientací na služby.“

Podle propočtů MŽP mohou protikrizová opatření, která navrhuje, přispět k vytvoření nebo udržení minimálně 130 000 pracovních míst. K tomu je třeba přičíst dalších 180 000 až 230 000 pracovních příležitostí, které v letech 2008 – 2013 přinese jenom samotný Operační program Životní prostředí, jehož čerpání MŽP v reakci na ekonomickou krizi ještě urychlí.

Ministerstvo životního prostředí navrhuje, aby se součástí českého protikrizového plánu stala mimo jiné následující opatření:

1. Podpora energeticky efektivní výstavby – výstavba nízkoeenergetických domů a budov v pasivním energetickém standardu, zateplování veřejných budov, bytů a rodinných domů, a tím snížení nákladů domácností a veřejné správy na provoz budov.
2. Podpora využití obnovitelných zdrojů energie při výrobě elektřiny a tepla – odstraňování bariér pro vyšší využití obnovitelných zdrojů, pomoc českému zemědělství a lesnictví jako dodavatelů

energetické biomasy. Obě tato opatření přinesou zároveň snížení skleníkových emisí i znečištění ovzduší.

3. Podpora komplexního zpracování dřeva v ČR – úpravou technických norem, informačními nástroji, prostřednictvím záruk Českomoravské záruční a rozvojové banky za úvěry malých firem (dřevozpracující průmysl je soustředěn v naprosté většině ve firmách pod 50 zaměstnanců).
4. Podpora recyklačního průmyslu prostřednictvím veřejných zakázek, nižší DPH na materiálové využití vytříděného komunálního odpadu a využití biologicky rozložitelných odpadů, včetně napojení bioplynu do plynárenské soustavy ČR.
5. Podpora ekologizace hromadné dopravy, podpora dopravní infrastruktury včetně drobnějších staveb – železničních zastávek, opravy silnic nižších tříd, výstavby a obnovy železničních vleček, vytvoření programu pro výstavbu logistických center silnice – železnice (pro kombinaci automobilové a železniční

dopravy). Jednoznačně se jedná o podporu malých a středních firem, udržení zaměstnanosti a z hlediska ochrany životního prostředí o významné snížení emisí z dopravy.

6. Podpora výzkumu a vývoje – navrhujeme snížit DPH na „další a ostatní činnosti“ u veřejných výzkumných institucí (v. v. i.). Snížení DPH v tomto případě bude mít zanedbatelné dopady na státní rozpočet, zvýší však konkurenceschopnost (v. v. i.) na trhu vysoce odborných služeb a nepřímo bude znamenat další prostředky do výzkumu (prostředky získané z této činnosti musí být ze zákona znova investovány do výzkumu).
7. Podpora ekoinovací a environmentálně/energeticky efektivních technologií prostřednictvím rychlejších odpisů investic – rychlejší odpisy podpoří rychlejší uvádění do praxe, vytvoření proexportních podmínek prostřednictvím EGAP a ČEB umožní rozšíření produkce ekoinovačních technologií v ČR (již v současnosti jsou podpo-

řeny poptávkou v rámci Operačního programu Životní prostředí). Využití inovačního potenciálu bude znamenat přímé snížení zatížení složek životního prostředí (klíma, voda, vzduch, redukce odpadů) a zlepšení relativních ukazatelů stavu životního prostředí (produkované znečištění na jednotku HDP).

8. Podpora ekologicky šetrné turistiky v České republice – vytvoření programu pro podporu infrastruktury turistického ruchu Zůstaňte na dovolené v České republice.
9. MŽP je připraveno převzít jakýkoli objem finančních prostředků z fondů EU, a to nejen Kohezního fondu a ERDF, ale také Evropského sociálního fondu za účelem rychlejšího využití těchto prostředků v investičních i neinvestičních projektech při dosažení multiplikačních efektů.
10. Doporučujeme dělení velkých infrastrukturních/dopravních zakázek na menší celky (při zachování nutnos-

ti výběrových řízení), které umožní zapojení menších firem do výstavby a bude znamenat zlevnění a urychlení výstavby dopravní infrastruktury s následným snížením vlivu dopravy na životní prostředí.

11. Doporučujeme, aby velké firmy v majoritním vlastnictví státu investovaly svůj zisk v České republice (např. ČEZ – inteligentní regulátory napětí), zejména do infrastrukturních projektů zajišťujících energetickou bezpečnost státu (Čepro).
12. Doporučujeme, aby se stát s péčí řádného hospodáře zaměřil na nákup takových výrobků a služeb, které budou mít co nejvyšší energetickou a environmentální efektivnost (nakupoval výrobky, které mají státem garantované značky kvality a efektivnosti – výrobky třídy A energetické efektivnosti, značku Ekologicky šetrný výrobek/služba).
13. Navrhujeme, aby předchozí opatření (bod 12) stát podpořil prostřednictvím snížené sazby DPH a zvýšením podílu veřejných zakázek, v nichž budou povinně uplatňována environmentální kritéria (tzv. zelené veřejné zakázky).
14. S přímým dopadem na státní rozpočet navrhujeme pouze jedno opatření – rozšíření národního programu k revitalizaci vodních toků a niv. Tento program napomůže čelit klimatickým změnám na území ČR a přinese nové pracovní příležitosti.

Většina těchto iniciativ a námětů neznamená zatížení státního rozpočtu na straně výdajů, zároveň se jedná o opatření, která nebudou znamenat podstatné snížení příjmů státu. Jedná se zejména o vytvoření lepších podmínek pro malé a střední podnikání, zvýraznění zájmu státu na těch odvětvích, které plní cíle uvedené v úvodu

tohoto příspěvku, tedy vytvoření efektivní nízkouhlíkové ekonomiky.

Jakub Kašpar

tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

Kompletní přehled protikrizových návrhů MŽP s podrobnějším rozбором:

www.mzp.cz

PODPORA BURSÍKOVA PLÁNU OŽIVENÍ EKONOMIKY

Tentýž den, kdy Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo svůj návrh protikrizových opatření, tedy 12. února 2009, podpořila tento plán oživení ekonomiky nevládní organizace Hnutí Duha.

Ve své tiskové zprávě Hnutí Duha vítá návrh ministra životního prostředí, aby stát vytvořil nová pracovní místa investicemi miliard korun do zateplování domů, výroby energie z domácích zelených zdrojů, do lepší recyklace odpadu či pohodlné veřejné dopravy.

„Právě teď stát myslí ve velkém a pro zelené investice to musí platit dvojnásob. Bursíkův návrh pomůže ekonomice, rodinám i našemu zdraví. Granty pro rodiny na solární kolektory nebo na zateplování domů umožní vládě zabít dvě mouchy jednou ranou. Nejenže oživí poptávku v ekonomice a vytvoří tisíce nových pracovních míst. Rovněž domácnostem sníží účty za teplo, srazí exhalace i dovoz plynu z Ruska. Lepší podpora recyklace rozhybe domácí průmysl, ale také sníží závislost na dovozu surovin,“ komentoval návrh

MŽP programový ředitel Hnutí Duha Vojtěch Kotecký.

Hnutí Duha již před časem vydalo knihu Čistá práce, která na desítkách příkladů ilustruje, jak zelená odvětví rozhybou ekonomiku a vytvoří nová pracovní místa. Publikace poukázala na přínosy recyklace odpadu, obnovitelných zdrojů energie, ekologického zemědělství i dalších environmentálně příznivých činností.

(qá)

Hnutí Duha

Klíčové slovo pro státní energetickou koncepci: **ÚSPORY**

Návrh státní energetické koncepce (SEK) České republiky, předložený Ministerstvem obchodu a průmyslu, v současné době prochází připomínkovým řízením na jednotlivých ministerstvech. Ministerstvo životního prostředí již upozornilo, že tento návrh nebyl posouzen z hlediska vlivů na životní prostředí a nesplňuje tak požadavky platného zákona. Je také v rozporu s našimi evropskými závazky – vládou schváleným klimaticko-energetickým balíčkem EU.

Návrh MPO odporuje závěrům Nezávislé energetické komise (tzv. Pačesovy komise). Podle ní se má Česká republika soustředit především na úspory energie a energetickou efektivnost. Návrh SEK je proto nutné zásadně přepracovat.

Návrh státní energetické koncepce ignoruje programové prohlášení vlády, kde se doslova uvádí: „Zachovány zůstanou územní limity těžby hnědého uhlí.“ Návrh nerespektuje ani usnesení vlády, kterým 10. září 2008 potvrdila platnost územních limitů těžby hnědého uhlí, stanovených v roce 1991. V souladu není ani se státní surovinovou politikou.

„Klíčovým slovem nové státní energetické koncepce by měly být úspory. Právě úspory jsou totiž v energetice tou nejefektivnější investicí a Česká republika v nich má obrovský potenciál, ušetřit můžeme až čtyřicet procent spotřeby. Případná těžba uhlí v severních Čechách, nový důl v Beskydech a stavba jaderných elektráren, s nimiž MPO přichází, by konzervovala naši energetiku v osmdesátých

letech minulého století, namísto toho, abychom se vydali do století jedenadvacátého. Cestou jsou úspory, modernizace a decentralizace a diverzifikace zdrojů,”

shrnul výhrady ministr životního prostředí Martin Bursík.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

HLAVNÍ VÝHRADY MŽP K NÁVRHU STÁTNÍ ENERGETICKÉ KONCEPCE

- Zcela opomíjí obrovský potenciál úspor v České republice. Investice do této oblasti mohou ušetřit až 40 % energie, rozhybat efektivní ekonomiku a uspořít peníze domácností.
- Počítá s rozvojem jaderných elektráren. Ty však nemají vyřešeno ukládání vyhořelého jaderného paliva, vyžadují vysoké investiční náklady a v době rostoucího mezinárodního terorismu představují rostoucí bezpečnostní riziko. Jejich výkon není možné dobře regulovat, pro případ odstavení je nezbytné jej zálohovat. To způsobuje problémy a zvýšené náklady celé energetické soustavy. Známé zásoby uranu neumožňují významné zvýšení podílu jádra v celosvětovém energetickém mixu (dnes činí cca 3 %). Jádro navíc neřeší ani český problém závislosti na dovozech surovin – české

jaderné elektrárny jsou závislé na dovozu palivových článků z Ruska. Energetická koncepce musí jasně stanovit, že vyřešení těchto problémů je podmínkou dalšího rozvoje jaderné energetiky v ČR.

- Navzdory programovému prohlášení vlády a státní surovinové politice návrh státní energetické politiky připouští rozšíření těžby hnědého uhlí za územními limity v severních Čechách či otevírku nového dolu v Beskydech.
- Neprošel veřejným strategickým posouzením vlivu na životní prostředí (SEA), přestože to vyžaduje platná legislativa.
- Nereflektuje výsledky práce Nezávislé energetické komise a nezohledňuje schválený klimaticko-energetický balíček EU.

Zdroj: MŽP

Experti EU na změny klimatu se sešli v Praze

V rámci svého předsednictví v Radě EU uspořádala Česká republika od 18. do 20. ledna 2009 neformální seminář EU ke změně klimatu.

Úvodní slovo pronesl ministr životního prostředí a předseda Rady EU pro životní prostředí Martin Bursík. Česká republika poté prezentovala zástupcům evropské Sedmadvacátky základní pilíře českého předsednictví v oblasti změny klimatu, jimiž jsou vyjednávání o budoucí mezinárodní dohodě ohledně přijetí redukčních závazků pro snižování emisí skleníkových plynů po roce 2012 a současně identifikace a implementace adaptačních opatření na změnu klimatu zejména v rozvojových státech světa.

Experti členských států EU se po shrnutí výsledků prosincové klimatické konference v Poznani zaměřili na detailnější projednávání pěti tematických oblastí:

» Finanční aspekty související s implementací jak redukčních, tak adaptačních opatření. V této oblasti jde zejména o možné zdroje pro financování opatření proti negativním dopadům změny klimatu, o možnosti členských států ohledně poskytování finančních zdrojů včetně institucionálního zajištění v rámci finančních otázek.

▲ Martin Bursík a (vlevo od něj) Pavel Zámyslický zahajují neformální workshop EU o změnách klimatu.

- » Právní podoba budoucí dohody o změně klimatu.
- » Problematika měřitelnosti a ověřitelnosti aktivit na ochranu klimatu – rozvinuté i rozvojové země by měly usilovat o intenzivnější aktivity směřující ke snižování emisí skleníkových plynů tak, aby je bylo možné monitorovat, verifikovat a měřit jejich efekt.
- » Vyjednávací strategie EU na mezinárodním poli během roku 2009.
- » Problematika minimalizace negativních dopadů změn klimatu – ekonomických, sociálních a ekologických – na rozvojové země.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

◀ Evropští experti jednali o změnách klimatu v pražském hotelu Pyramida.

Foto Tomáš Tetiva a Zdeněk Spies

České environmentální priority v Evropském parlamentu

Místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík, jako aktuální předseda Rady EU pro životní prostředí, představil 21. ledna poslancům Evropského parlamentu – členům Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a potravinovou bezpečnost – priority českého předsednictví. Ještě předtím se ministr sešel také s představiteli deseti nejvýznamnějších evropských nevládních ekologických organizací.

Ministr připomněl dosavadní vynikající spolupráci s poslanci Evropského parlamentu. „Vidím tu v sále několik známých tváří a jsem tedy rád, že vím, že budu nejen během příštího půl roku pracovat s fundovanými odborníky a zároveň se zkušenými politiky. Víím, že nás spojuje společný cíl,“ řekl Martin Bursík ve svém vystoupení ve výboru.

Jak zdůraznil, české předsednictví v Radě EU si v oblasti životního prostředí určilo čtyři základní prioritní okruhy, kterými jsou změna klimatu, ochrana lidského zdraví a životního prostředí, udržitelná spotřeba a výroba a ochrana přírodní rozmanitosti (biodiverzity).

V oblasti ochrany lidského zdraví a životního prostředí mimo jiné chce české předsednictví zahájit debatu

o návrhu revize směrnice o národních emisních stropích. „Spolu se švédským ministrem Andreasem Carlgrenem jsme společně komisi napsali, aby návrh co nejrychleji předložila, abychom mohli začít co nejdříve diskusi nad konkrétním textem. Znečištěné ovzduší je zásadním problémem celé Unie,“ řekl Martin Bursík.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

Projev současného předseda Rady EU pro životní prostředí Martina Bursíka v Evropském parlamentu je v plném znění dostupný na www.mzp.cz ▶

MOMENTY Z ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ EU

▲ Před Evropským parlamentem. Zleva poslanec Evropského parlamentu Milan Horáček, ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg, poslankyně českého parlamentu Kateřina Jacques a ministr životního prostředí Martin Bursík.

▲ Martin Bursík při debatě s evropskými nevládními organizacemi – s Jorgo Risseem z Greenpeace Europe (vlevo) a Josem Dingsem z European Federation for Transport and Environment (uprostřed).

▲ Předseda Rady EU pro životní prostředí Martin Bursík prezentuje priority a program českého předsednictví. Po ministrově pravici předseda výboru, poslanec Evropského parlamentu Miroslav Ouzký, po ministrově levici jeho první náměstek Jan Dusík a poslanec EP Johannes Blokland.

Martin Bursík hovoří ve Výboru Evropského parlamentu pro životní prostředí, veřejné zdraví a potravinovou bezpečnost. ►

▲ Předseda Rady EU pro životní prostředí Martin Bursík a evropský komisař pro životní prostředí Stavros Dimas v kuloáru.

Foto Jan Symon

V Bonnu **založena** agentura IRENA

Ministr životního prostředí Martin Bursík se 26. ledna 2009 v Bonnu za Českou republiku zúčastnil zahajovací konference agentury pro obnovitelné zdroje energie IRENA (International Renewable Energy Agency).

Česká republika se po schválení přístupové smlouvy stane jedním ze zakládajících členů agentury.

Mezinárodní agentura pro obnovitelné zdroje IRENA bude podporovat obnovitelné zdroje energie pomocí monitoringu současných způsobů využívání těchto zdrojů, včetně politických i ekonomických nástrojů, využívání nejlepších dostupných technologií atd. Agentura bude také zajišťovat spolupráci s dalšími organiza-

cemi zabývající se problematikou obnovitelných zdrojů a vzájemnou spoluprací mezi členskými zeměmi agentury. Pro ně bude i místem informací, rad a asistence při zavádění většího podílu OZE do energetického mixu.

Foto Jan Symon

▲ Pohled do sálu, kde jednala zakládající konference agentury IRENA. Zúčastnil se i Martin Bursík spolu s dalšími svými spolupracovníky.

(red)
Zdroj: MŽP

Evropská komise ke globálním klimatickým jednáním

„Úspěšný výsledek mezinárodních jednání o změně klimatu v Kodani letos v prosinci je nejen zájmem Evropské komise, ale celé Evropské unie a českého předsednictví,“ komentoval předseda rady EU pro životní prostředí Martin Bursík. Sdělení Evropské komise k dohodě o změnách klimatu v Kodani, které bylo zveřejněno 28. ledna 2009.

Materiál, který komise předložila, velmi vítám jako výborný podklad pro diskusi na Radě EU pro životní prostředí 2. března v Bruselu,“ říká Martin Bursík. Závěry Rady EU pro životní prostředí budou poté základním podkladem pro jednání Evropské rady v druhé polovině března a budou sloužit jako mandát pro

mezinárodní vyjednávání, na nichž bude české předsednictví EU zastupovat.

Sdělení komise obsahuje konkrétní návrhy, jak dohody na summitu v Kodani dosáhnout. Vyjadřuje se ke třem základním složkám nové mezinárodní dohody – cílům a opatřením, financování a budování globálního uhlíkového trhu.

„Březnová Evropská rada musí přijmout závěry o hlavních zásadách postoje EU v globálních klimatických jednáních. Čas čekání skončil, nejen Evropa, ale všichni musíme opravdu konat,“ říká Martin Bursík.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

Z OBSAHU SDĚLENÍ EVROPSKÉ KOMISE K DOHODĚ O ZMĚNĚ KLIMATU

Redukční cíle

Aby nárůst globální teploty nepřekročil 2 °C, musí podle Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC) dojít do roku 2050 ke snížení emisí skleníkových plynů o 50 % oproti roku 1990, přičemž celkové emise musí dosáhnout svého vrcholu před rokem 2020. Nová mezinárodní dohoda tedy musí přinést především závazné redukční cíle pro rozvinuté země světa o 25 – 40 % do roku 2020 a o 80 – 95 % do roku 2050. Snižování emisí musí být mezi jednotlivé země rozděleno spravedlivě. Je třeba vzít v úvahu relativní bohatství jednotlivých ekonomik, emise na jednotku HDP, již dosažené snížení emisí a populační trendy. EU jako celek by se měla zavázat k 30% snížení emisí do roku 2020 oproti roku 1990.

Nutný je ale také podstatný příspěvek od rozvojových zemí, který by se měl pohybovat v rozmezí 15 – 30 % redukce emisí do roku 2020 oproti plánovanému scénáři vývoje (business as usual). Rozvojové země by měly do roku 2020 snížit o 50 % míru odlesňování a do roku 2030 úbytek rozlohy lesů zcela zastavit. Všechny rozvojové státy by měly také do konce roku 2011 přijmout své národní strategie ochrany klimatu.

V mezinárodní dohodě by měly být stanoveny redukční cíle pro emise z mezinárodní letecké přepravy a rovněž by měla obsahovat regulaci emisí fluorovaných plynů, které prudce narůstají.

Financování

Snižování emisí má financovat celý soubor zdrojů – veřejných i soukromých, na mezinárodní i bilaterální úrovni. Investice do

emisních redukcí se musí postupně zvyšovat. Nejde jen o náklady, ale o investice, které se vyplatí v energetických úsporách, nových pracovních místech i vyšší dlouhodobé konkurenceschopnosti. Sdělení navrhuje využití nových zdrojů financování, například mezinárodní aukce části kvót pro rozvinuté země. Příspěvky do klimatických fondů by měly být založeny na ekonomických možnostech a na principu znečišťovatel platí. Příspěvt musí všechny země kromě těch nejméně rozvinutých. Náklady na včasnou adaptaci by měl částečně pokrýt Adaptační fond. Pro prioritní oblasti s urgentní potřebou financování se navrhuje nový globální finanční mechanismus. Investice do výzkumu a vývoje v oblasti energetiky by se měly do roku 2012 zdvojnásobit a dosáhnout čtyřnásobku dnešní výše do roku 2020.

Globální trh s uhlíkem

Všechny země OECD by měly vytvořit národní systémy obchodování s emisemi do roku 2013, k propojení srovnatelných systémů by mělo dojít do roku 2015 a propojit všechny velké emitenty by se mělo podařit do roku 2020. Důležitou součástí vyjednávání v Kodani bude reforma mechanismu čistého rozvoje (CDM). Především jde o to, zajistit, aby kreditovány byly nadále pouze projekty, které prokazatelně vedou ke snížení emisí, ke kterému by bez jejich realizace nedošlo. Rovněž je třeba koordinovat pravidla pro využití kreditů v různých systémech obchodování, aby se usnadnilo jejich budoucí propojení.

Zdroj: MŽP

Reforma procesu Životní prostředí **pro Evropu**

Proces Životní prostředí pro Evropu představuje politické fórum pro diskusi ministrů životního prostředí a dalších partnerů (průmyslu, obchodu, nevládních organizací aj.) nejen o větším prosazování ochrany životního prostředí, ale zároveň i o posílení ekonomické konkurenceschopnosti a sociální stability ve společném regionu Evropy a Severní Ameriky v kontextu jeho udržitelného rozvoje.

Zvláštní zasedání Výboru pro politiku životního prostředí Evropské hospodářské komise (EHK) OSN, které se konalo 27. – 29. ledna 2009 v Ženevě, přijalo reformu procesu Životní prostředí pro Evropu.

„Výsledkem ženevského jednání je schválení mechanismu pro efektivnější fungování procesu v budoucnu, který zároveň reflektuje změny geopolitických a ekonomických podmínek v panevropském regionu,“ zdůraznil Jiří Hlaváček, ředitel odboru mnohostranných vztahů MŽP, který v Ženevě vedl delegaci českého předsednictví EU. Schválením reformy potvrdily členské státy EHK OSN úlohu životního prostředí jako jednoho z nástrojů posílení celoevropské spolupráce.

„Pro české předsednictví v Radě EU bylo důležité zachování a zefektivnění procesu

Životní prostředí pro Evropu také proto, že vznikl v červnu 1991 v Dobříši z iniciativy Josefa Vavrouška, tehdejšího československého ministra životního prostředí,“ řekl Martin Bursík, předseda Rady EU pro životní prostředí.

O provedení reformy procesu bylo rozhodnuto na 6. ministerské konferenci v říjnu 2007 v Bělehradě.

Vyjednávání reformy bylo obtížné kvůli rozdílným pohledům hlavních politických hráčů v rámci EHK OSN, především USA, EU, Ruska a některých států jihovýchodní Evropy a střední Asie. Nejproblematictější byly otázky tematického a geografického zaměření procesu, jeho účinnějšího propojení s globálními procesy a problémy, úloha jednotlivých zájmových skupin včetně větší zodpovědnosti soukromého sektoru za vývoj v regionu EHK OSN.

Nakonec bylo dosaženo kompromisní shody ve všech problematických oblastech. Důraz bude kladen na aktivní zapojení všech zájmových skupin v čele s členskými státy EHK OSN a na zaměření se na řešení problémů jednotlivých subregionů, především jihovýchodní Evropy, Kavkazu a střední Asie. Účastníci ženevského jednání ocenili pozitivní úlohu českého předsednictví EU při složitém vyjednávání reformy.

Finální podobu reformy ještě musí formálně schválit 63. zasedání EHK OSN na konci března tohoto roku.

Bližší informace o procesu „Životní prostředí pro Evropu“ je možno nalézt na internetových stránkách EHK OSN – www.unece.org.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

Stát **zajistí likvidaci** skládky v Pozdávkách

Podarilo se vyřešit problém, se kterým si úřady víc než deset let nevěděly rady. Skládku nebezpečného odpadu v Pozdávkách odkoupí státní podnik Diamo a stát se postará o její sanaci.

Ministerstvo životního prostředí o návrhu intenzivně jednalo řadu měsíců. Vláda rozhodovala s vědomím, že je třeba především rychle zamezit úniku nebezpečných látek, aby už nadále neohrožovaly zdraví lidí v okolí. Předchozí vlády se pokoušely problém řešit vždy před volbami, ale pak se snaha někam vytratila,“ okomentoval rozhodnutí vlády z 2. února 2009 ministr životního prostředí Martin Bursík.

Z havarované skládky v Pozdávkách v kraji Vysočina uniká voda s obsahem

▲ Mezi jiným nebezpečným odpadem se v Pozdávkách skládají i statisíce baterií a monočlánků.

kyseliny sírové a znečišťuje povrchové i spodní vody v okolí. Vláda rozhodla, že skládku odkoupí za více než dvacet milionů korun státní podnik Diamo a postupně zajistí její sanaci. „Hledání jakéhokoli jiného řešení by mohlo donekonečna prodlužovat stav, kdy současný majitel skládky tvrdí, že bude investovat do sanace jen tehdy, když bude moci skládku nadále provozovat a že neodpovídá za havárii, kterou zavinil předchozí vlastník. Lidé v okolí provoz takového zařízení po předchozích špatných zkušenostech rezolutně

▲ Skládku nebezpečných odpadů v Pozdátkách na Třebíčsku koupil s. p. Diamo. V nejbližší době ji čeká sanace.

odmítl. Vláda se nakonec rozhodla pro odkup skládky, aby zabezpečila zdraví obyvatel a zamezila další kontaminaci životního prostředí," konstatoval ministr Bursík.

Na skládku se v devadesátých letech navezlo zhruba 10 000 tun odpadu kontaminovaného síranem železnatým (zelenou skalici). Ve druhé polovině roku 1996 byl zjištěn nadměrný průsak silně kyselých vod a od 1. února 1997

je skládka mimo provoz. Od roku 1993 do současnosti skládku vlastnilo několik různých subjektů.

Současným vlastníkem je společnost Logika, s. r. o., která skládku koupila od správce konkurzní podstaty v roce 2002 se záměrem skládku sanovat a dále provozovat. To však není v souladu s územním plánem obce Slavičky a koncepcí odpadového hospodářství kraje. MŽP navíc vydalo v lednu 2007 v rámci posuzování vlivů na životní prostředí stanovisko, které souhlasilo pouze se sanací, nikoli s dalším rozšiřováním skládky. Protože skládku je třeba co nejrychleji sanovat, stát se rozhodl pro její odkoupení.

Postupně se na základě nákladů, vyčíslených společností Logika dospělo ke kupní ceně ve výši 23 033 014 Kč, která je méně než poloviční oproti původně požadované sumě. Skládku odkoupí státní podnik Diamo, který má jako jeden z předmětů činnosti nakládání s nebezpečným odpadem. Sanaci skládky v Pozdátkách poté může provést buď přímo Diamo, případně jím v soutěži vybraný dodavatel. Nejprve ale musí dojít

ke zpracování analýzy rizik, studie proveditelnosti a projektu sanace, které ukáží časovou i finanční náročnost sanace.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

Stručnou historii nebezpečné skládky v Pozdátkách najdete na www.mzp.cz.

Foto archiv MŽP

▲ Skládka v Pozdátkách představuje riziko především pro povrchové i podzemní vody.

Náměstek Jan Dusík v Bílém domě

„Zaznamenal jsem jednoznačnou změnu postoje USA k vyjednávání o nové klimatické dohodě. Tým prezidenta Baracka Obamy si zřetelně uvědomuje důležitost klimatického summitu OSN, který proběhne v prosinci v Kodani,“ konstatoval první náměstek ministra životního prostředí a zvláštní vyslanec českého předsednictví pro klima Jan Dusík po jednání s poradkyní prezidenta USA pro klima a energetiku Carol Browner 2. února v Bílém domě.

Carol Browner si je vědoma naléhavosti jednání a významu postoje USA. Její tým je „odhodlán aktivně spolupracovat na přípravě summitu v Kodani,“ dodal Jan Dusík. Prezident Obama již také učinil první kroky k umožnění přísné státní legislativy, regulující emise z automobilů. „Americká vláda se snaží zcela správně propojit aktivity na ochranu klimatu s akcemi proti ekonomické recesi,“ říká Jan Dusík.

Podle Carol Browner zvažuje prezident USA Barack Obama také cestu do Evropy kvůli jednání o klimatu. V přípravě je další jednání mezi EU a USA na tzv. „trojkové“ úrovni, kdy bude Evropskou unii reprezentovat Česká republika, nadcházející švédské předsednictví a Evropská komi-

Foto archiv MŽP

▲ Jednání Jana Dusíka s vysokými představiteli federální Agentury pro životní prostředí (EPA).

se. Jan Dusík pozval Carol Browner jako zvláštního hosta na neformální zasedání bude konat v polovině dubna v Praze.

Náměstek Dusík se sešel i s vysokými

mi představiteli americké federální Agentury pro životní prostředí (EPA).

„Je tu velká vůle

ke spolupráci. EPA se bude aktivně snažit propojit uhlíkový trh na národní úrovni i mezinárodně. To je zásadní pro budoucí financování opatření na ochranu klimatu i ochranu lidí před důsledky klimatické změny,“ konstatoval Jan Dusík. Krátce se sešel také s republikánským prezident-

„Je tu velká vůle ke spolupráci“.

ským kandidátem a významným senátorem této strany Johnem McCainem.

„John McCain je velmi významný politik, který má za sebou v Kongresu velký kus

konkrétní práce pro životní prostředí,“ ocenil senátorovu práci Jan Dusík.

Jeho návštěva USA

pokračovala mimo jiné jednáním s americkým ministrem energetiky Stevenem Chu.

Jakub Kašpar

tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

▲ První náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík a poradkyně prezidenta USA pro klima a energetiku Carol Browner.

OBAMOVÍ LIDÉ V ENVIRONMENTÁLNÍ POLITICE

„Barack Obama velmi rychle realizuje to, co sliboval. Jedná efektivně, během prvního týdne od inaugurace jmenoval všechny klíčové lidi, kteří budou jednat o budoucí světové dohodě o ochraně klimatu,“ komentoval první kroky 44. prezidenta Spojených států amerických po inauguraci Martin Bursík.

Ještě před telefonickým hovorem s Carol Browner, poradkyní prezidenta Baracka Obamy pro energetiku a změny klimatu, shrnul Martin Bursík společná témata: „Budeme samozřejmě hovořit především o zásadní změně v americkém postoji ke klimatickým jednáním. Spojené státy a Evropa mají od 20. ledna společný cíl a tím je kvalitní dohoda o ochraně klimatu, uzavřená v prosinci 2009 v Kodani. Evropa získala silného partnera.“

Prezident Obama jmenoval také novou ředitelku federální

Agentury pro životní prostředí (Environment Protection Agency, EPA) Lisu Jackson, která byla v pátek 23. ledna ve funkci potvrzena Senátem.

Americká ministryně zahraničí Hillary Clinton jmenovala zvláštního vyslance pro změny klimatu, kterým se stal Todd Stern. Stern bude šéfem amerického týmu, který povede jednání před prosincovou kodaňskou konferencí.

„Těším se na spolupráci s Carol Browner, Toddem Sternem i Lisou Jackson. Jsem přesvědčený, že na jejím konci bude ambiciózní a efektivní světová dohoda, která pomůže zachránit klimatickou rovnováhu planety,“ doufá současný předseda Rady EU pro životní prostředí Martin Bursík.

Zdroj: MŽP

2050: Budoucnost začíná dnes

Martin Bursík se 4. února ve Štrasburku zúčastnil plenárního zasedání Evropského parlamentu v roli předsedy Rady EU pro životní prostředí. Poslanci schválili závěrečnou zprávu Dočasného výboru EP pro změny klimatu.

Zpráva pod názvem 2050: Budoucnost začíná dnes je výsledkem dvouleté práce tohoto výboru, jehož předsedou je italský europoslanec Guido Sacconi. Dokument vychází z cíle EU udržet globální oteplování pod hranicí 2°C, jak doporučuje Mezivládní panel pro změny klimatu (IPCC), a vyzývá ke snížení emisí skleníkových plynů do roku 2020 o 25 až 40 % ve srovnání s rokem 1990. Evropský parlament při hlasování o zprávě dočasného výboru podpořil mimo jiné cíl snížení emisí skleníkových plynů o 80 % do roku 2050. Zpráva doporučuje také přijetí konkrétních opatření ve všech klíčových odvětvích ekonomiky.

V reakci na dotaz v diskusi v Evropském parlamentu na důvěryhodnost kroků čes-

kého předsednictví, v souvislosti s vystupováním českého prezidenta Václava Klause, ministr ujistil o jednotnosti postupu v politice změny klimatu. „Odpovědnost za politiku nese vláda, ne prezident. Doporučil jsem evropským poslancům, aby výroky českého prezidenta nahlíželi při vědomí tohoto faktu,“ říká Martin Bursík.

Zpráva klimatického výboru EP 2050: Budoucnost začíná dnes doporučuje členským zemím unie rozšířit podíl obnovitelných zdrojů v jejich energetickém mixu, využít daňové pobídky pro modernizaci starých elektráren, či rozvinout partnerství pro výrobu solární energie na Sahaře se zeměmi jižního Středomoří.

Zpráva zároveň doporučuje, aby Evropská unie zavedla povinné 20% zvýšení

energetické účinnosti v členských zemích do roku 2020. Doporučuje také snížení DPH na produkty spojené se zvyšováním energetické účinnosti a zakázání funkce pohotovostního režimu (stand-by) u nových přístrojů.

Dočasný výbor EP pro klimatické změny ve své zprávě doporučuje také sjednotit opatření na zmírnění finanční a hospodářské krize s vytvářením „zelených“ pracovních míst a rozvojem energeticky efektivních nízkouhlíkových odvětví a technologií.

Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP
upraveno (red)

ZE ZÁVĚREČNÉHO SLOVA PŘEDSEDY RADY EU PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ MARTINA BURSÍKA V EVROPSKÉM PARLAMENTU 4. ÚNORA 2009

„...dostali jsme se do zajímavého momentu, protože úsilí Evropské unie o ambiciózní aktivní politiku ochrany klimatu se najednou střetlo s dopady finanční a hospodářské krize. A já považuji za velmi pozitivní, že hlasy, které vyzývají k odkladu našich dlouhodobých cílů, které by nás měly odvést od cesty k ochraně klimatu, jsou velmi sporadické, a naopak v drtivé většině – a i tady v Evropském parlamentu a děkuji za to – zní hlasy, které říkají: Pojdme této koincidenci využít jako příležitosti, protože je to strategie, která obsahuje šestkrát „win“. Je to „win, win, win, win, win, win“ strategie. Jestliže v reakci na hospodářskou a finanční krizi jednotlivé ekonomiky, a i ti nejkonzervativnější ekonomové jsou připraveni povolit kohouty, investovat do ekonomiky, tak je to příležitost investovat do toho, abychom transformovali naši dnešní ekonomiku v nízkouhlíkovou ekonomiku a podpořili moderní environmentální technologie. Proč šestkrát „win“? Protože ušetříme finanční prostředky za energie úspornými opatřeními. Protože snížíme naši závislost na dovozech energií. Protože snížíme spotřebu neobnovitelných přírodních zdrojů. Protože vytvoříme nová pracovní místa – různé plány v Evropě, které reagují na finanční a hospodářskou krizi, ve významné části přinášejí nová pracovní místa právě v oblasti „green jobs“ a v oblasti nových environmentálních technologií obnovitelných zdrojů energií a energetických úspor – a zároveň snížíme emise skleníkových plynů.

Proto vnímá české předsednictví tuto situaci jako mimořádnou příležitost, abychom vlastně změnili vzorce chování a nastavili naši ekonomiku směrem k vyšší udržitelnosti. Tou největší příležitostí jak změnit ekonomiku je globální trh s uhlíkem. Když porovnáme environmentální politiku v 70.

letech, kdy jsme se opírali o zákazy a příkazy a především jsme používali „end of pipe“ politiku, tak jsme v roce 2009 v situaci, kdy využíváme daleko více ekonomické nástroje ve prospěch životního prostředí...”

„Další moment, který bych chtěl zmínit, je role obnovitelných zdrojů energie a také energetických úspor. My totiž při jednání s rozvojovými zeměmi musíme něco nabídnout, musíme nabídnout těmto zemím hospodářský rozvoj, ale zároveň jim musíme nabídnout rozvoj takový, aby zajistil plnění těch cílů, o kterých hovoří mezivládní panel pro klimatickou změnu a které jsme jako politici přijali. A tady role obnovitelných zdrojů bude naprosto klíčová, protože máme v podstatě dvě možné cesty. Buď to bude tak, že miliardy lidí, kteří nemají přístup k elektřině, kteří touží mít elektřinu, protože magnet konzumu, ta atraktivita konzumu je nepřekonatelná a nelze to nikomu vyčítat, budou muset jít za elektřinou do měst a elektřina bude distribuována dnešním konvenčním způsobem – velké centrální zdroje, distribuční přenosová soustava, zátěž životního prostředí. Anebo elektřina přijde za nimi do míst, kde jsou oni po generace zvyklí a vedou tam tradiční způsob života v harmonii s přírodou, ale toto může být pouze forma decentralizované obnovitelné elektřiny. Takže my, když rozvíjíme technologie obnovitelných zdrojů v Evropě, neděláme to jenom kvůli vyspělým zemím, ale také proto, aby tím, že se rozšíří počet instalací ve světě, se snížily investiční a provozní náklady a aby tyto technologie byly dostupné pro občany v rozvojových zemích. Čili tohle je ohromný politický úkol, který je před námi ve vztahu k rozvojovým zemím...”

www.mzp.cz
Zkráceno (red)

EIA na rozšíření Temelína bude pokračovat

Ministerstvo životního prostředí na začátku února 2009 ukončilo zjišťovací řízení k záměru výstavby nového jaderného zdroje v lokalitě Temelín. Protože jde o stavbu s významným vlivem na životní prostředí nejen České republiky, ale i našich sousedů, bude se dále posuzovat podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA).

Podkladem pro určení oblastí, na které se během zpracování dokumentace bude klást důraz, byly i připomínky od veřejnosti, územních samosprávných celků a správních úřadů Rakouska, Spolkové republiky Německo a ČR.

Celkem jde o deset oblastí, jako je zdůvodnění potřeby výstavby nového zdroje, konkrétní technické řešení, zkoumání kumulace vlivů na životní prostředí, posouzení bezpečnosti a vlivů na zdraví

obyvatel, nakládání s vyhořelým palivem a odpady, způsob dopravy, ovlivnění podzemních a povrchových vod, vlivy na faunu, flóru a ekosystémy, na krajinný ráz, klima a ovzduší, posouzení sociálních aspektů.

V současné době je tedy na řadě zpracování dokumentace a oponentního posudku, ke kterým se bude vyjadřovat veřejnost a všechny příslušné úřady ČR i sousedních států, poté proběhne veřejné projednání. Po ukončení těchto kroků vydá MŽP tzv. stanovisko k posouzení vli-

vů na životní prostředí, které bude objektivním odborným podkladem pro vydání rozhodnutí. Vzhledem ke složitosti celého procesu a přeshraničnímu posouzení lze očekávat maximální lhůtu, takže závěrečné vydání stanoviska a rozhodnutí bude pravděpodobně v polovině roku 2010.

Podrobné informace najdete na <http://www.cenia.cz/eia>.

Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

EVROPA s INDIÍ

proti změnám klimatu

Delegaci Evropské unie při jednání s indickým ministrem životního prostředí a lesnictví Namo Narainem Meenou v Dillí 5. února 2009 vedl předseda Rady EU pro životní prostředí Martin Bursík. „Z jednání mám velmi dobrý pocit. Ministr Meena se vyjádřil optimisticky k uzavření globální dohody o ochraně klimatu v Kodani v prosinci 2009, Indie je připravena se na úspěchu jednání podílet,“ komentoval Bursík schůzku.

Evropská unie se do konce roku 2008 soustředila především na vnitřní debatu o klimaticko-energetickém balíčku. S nástupem českého předsednictví vstoupila do fáze vyjednávání s klíčovými partnery ve světě. Po prvních schůzkách s administrativou Baracka Obamy, Indie je druhá významná země v pořadí.

Ministr životního prostředí a lesnictví Indie Namo Narain Meena uvedl, že v Indii žije 25 % lidí pod hranicí chudoby a zhruba 600 milionů obyvatel nemá přístup k elektřině, což jsou specifika, která musí jeho země brát v potaz při jednáních o podobě budoucí klimatické dohody.

Indie usiluje o prosazování nejmodernějších technologií, aktivně rozvíjí průmysl recyklace odpadu, vytvářející nová pracovní místa. Klade velký důraz na využívání obnovitelných zdrojů energie (více viz rámeček). Ministr Bursík informoval o velmi úspěšném modelu pevných výkupních cen pro elektřinu z obnovitelných zdrojů, který platí v ČR a který zajistil meziroční nárůst výroby elektřiny z větru a slunce v rozsahu o 140 – 170 %.

Představou Evropské unie je, že rozvojové země předloží konkrétní plány opatření v boji proti změně klimatu spolu s mechanismy, jak kontrolovat jejich realizaci.

▲ Indický ministr pro novou a obnovitelnou energetiku Vilas Baburao Muttemwar s předsedou Rady EU pro životní prostředí Martinem Bursíkem.

Diskuse se vedla také o možnostech financování ochrany klimatu v rozvojových zemích. Ministr Bursík informoval, že EU projednává různé možnosti financování projektů ke snižování emisí skleníkových plynů a přizpůsobení se klimatickým změnám.

Z jednání v Dillí vyplynula shoda, že stávající mechanismy financování opatření

k ochraně klimatu v rozvojových zemích jsou administrativně náročné, jejich příprava nákladná, a je proto žádoucí upravit jejich fungování směrem k vyšší efektivitě a jednoduššímu přístupu ke zdrojům. Současně však musí být zachovány nezbytné kontrolní mechanismy.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

▲ Z rukou vyslance duchovního vůdce Tibetu dalajlámy přijímá šál předseda Rady EU pro životní prostředí.

▲ Evropská delegace jednala v Indii se zástupci indonéské vlády, s prezidentem Kiribati, ostrovního státu, který kvůli klimatickým změnám čelí již dnes zásadním existenčním problémům. Na snímku diskuze s Monicou Gándhí.

INDIE SÁZÍ NA OBNOVITELNÉ ZDROJE

Velký důraz na využívání obnovitelných zdrojů energie klade jeden z největších států světa – Indie. V Indii je zřízeno zvláštní ministerstvo pro novou a obnovitelnou energetiku.

V Indii nemá téměř 600 milionů obyvatel, tedy 46 % populace, přístup k elektrické energii. Podle ministra pro novou a obnovitelnou energetiku Vilase Baburao Muttemwara má Indie v obnovitelných zdrojích instalovaný výkon 13 500 MW, z nichž tvoří většinu elektrina z větrných elektráren (9 000 MW). Indie využívá také fotovoltaické elektrárny, vyrábí elektřinu z biomasy i malých vodních elektráren.

Zvláštní roli mají obnovitelné zdroje energie v dodávkách elektřiny pro 25 000 vesnic ve vzdálených oblastech, kam konvenční elektrina, postavená na centrálních zdrojích a přenosové a distribuční soustavě, nedosáhne. Jedinou alternativou je právě výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

Jako prioritu pro svoji zemi označil indický ministr další rozvoj solární energie.

Indie přijala Národní akční plán pro změnu klimatu, ve kterém si stanovila následující cíle: ušetřit 10 000 MW energie do roku 2012, zpřísnit standardy emisí pro automobily, zvýšit výrobu elektřiny ze solárních elektráren na 1000 MWh/rok, zalesnit šest milionů hektarů degradovaných lesních půd a rozšířit lesy z dnešních 23 % na 33 % rozlohy země.

Indie má zájem posílit výzkum a vývoj v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Uvítala zřízení Mezinárodní agentury pro obnovitelné zdroje IRENA, která by měla přispět právě v oblasti výzkumu a vývoje a rozvoji nejmodernějších technologií v rozvojových zemích a také přenosu zkušeností s různými mechanismy podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů.

MŽP

Chystá se nový imisní limit – prachové částice PM₁₀

Ministerstvo životního prostředí připravilo nový nástroj na omezování vysokých koncentrací nebezpečného prachu v ovzduší. Novela takzvané „smogové“ vyhlášky umožňuje krátkodobé omezení významných zdrojů emisí. Ke stávajícím zvláštním imisním limitům pro oxid dusičitý, oxid siřičitý a přízemní ozón nyní přibude závazná hodnota pro prachové částice PM₁₀. MŽP poslalo 6. února 2009 návrh ostatním resortům k připomínkám.

Jemné prachové částice mají významný negativní vliv na zdraví obyvatel, neboť na sebe vážou rakovinotvorné látky a dostávají se hluboko do plic. Koncentrace těchto látek v ovzduší přitom od roku 2001 stoupá, zejména kvůli silniční dopravě a spalování nekvalitních paliv v domácnostech. Na porušování závazných limitů pro prachové částice už Českou republiku upozornila Evropská komise, která požaduje přijetí okamžitých opatření.

„Krátkodobě vysoké koncentrace prachu v ovzduší při nepříznivých rozptylových podmínkách je nutné snižovat prostřednictvím regulace zdrojů, které se na tom významně podílejí“, vysvětluje ředitel odboru ochrany ovzduší Jan Kužel. K těmto zdrojům patří zejména silniční doprava a průmyslová výroba.

Pokud 24hodinové koncentrace prachových částic (PM₁₀) překročí hodnotu 100 mikrogramů na metr krychlový, vydá Český hydrometeorologický ústav varovný signál. Při překročení hranice 150 mikrogramů může dojít k omezení vjezdu aut do center měst nebo k omezování výroby. Nutnou podmínkou pro vyhlášení signálů omezení a regulace jsou nepříznivé meteo-

logické podmínky, kupříkladu několika-denní inverze a narůstající koncentrace prachu. Konkrétní opatření budou stanovena v regulačních rádech na úrovni krajů, měst a konkrétních podniků. Veřejnost bude prostřednictvím médií informována o přijímaných opatřeních, včetně omezení dopravy v konkrétních lokalitách.

„Tento nástroj je pro řešení krátkodobě vysokých a zdraví nebezpečných koncentrací prachu v ovzduší klíčový,“ říká k tomu Michal Bernard, právník odboru ochrany ovzduší MŽP.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP*

OECD proti krizi: nízkouhlíková ekonomika a energetické úspory

Protikrizová opatření by neměla mít pouze nárazový charakter. Řešení krize musí mít širší záběr s dlouhodobou perspektivou ekonomického růstu a sociální stability. Shodli se na tom zástupci členských zemí OECD na začátku února 2009 v Paříži.

Na zasedání Výboru OECD pro politiku životního prostředí (EPOC) od 3. do 6. února v Paříži reprezentoval Českou republiku ředitel odboru mnohostranných vztahů MŽP Jiří Hlaváček.

Zasedání EPOC se věnovalo především reakcím členských států na současnou finanční a ekonomickou krizi. OECD doporučuje jako optimální strategii pro obnovu dlouhodobého růstu udržení otevřenosti trhů, pečlivou makroekonomickou, fiskální a sociální politiku, posílení nízkouhlíkové ekonomiky, technologické inovace a důraz na energetické i materiálové úspory. Všechny členské státy OECD potvrdily, že významným krokem pro překonání krize

jsou investice do „zelených“ technologií, opatření na podporu energetických úspor, především ve stavebnictví, rozvoj infrastruktury, zvláště na regionální a místní úrovni (např. výstavba čistíren odpadních vod, recyklace, či dopravní obslužnost).

„Je třeba zajistit, aby jednotlivé národní programy hospodářské obnovy obsahovaly zásadní přesun zdrojů k ‚zeleným‘ opatřením, což vytvoří základ pro novou nízkouhlíkovou ekonomiku“, prohlásil generální tajemník OECD Angel Gurría.

Členské státy OECD by se měly také snažit, aby se současná hospodářská a finanční krize drasticky nepromítla do objemu jimi poskytované zahraniční rozvojové pomo-

ci, protože by se to odrazilo v prohloubení nestability v rozvojových zemích.

*Jakub Kašpar
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

STÁLE VÍCE ELEKTROODPADU SE RECYKLUJE

Předběžné údaje za rok 2008 ukazují, že ČR splní svůj závazek zajistit, aby se sebraly alespoň 4 kg použitých elektrozařízení na každého obyvatele země. Podle předběžných dat se u nás loni sebralo 4,3 kg vyřazeného elektrozařízení na občana za rok. „Je to díky zásadně zvýšené aktivitě kolektivních systémů pro zpětný odběr elektrozařízení, díky jejich spolupráci s obcemi a především díky aktivitě občanů, protože jim není lhostejný osud životního prostředí,“ komentoval tento fakt ministr životního prostředí Martin Bursík.

Lidé mohou vyřazené spotřebiče odevzdávat v obecních sběrných dvorech, při nákupech nových spotřebičů v obchodech nebo do speciálních kontejnerů umístěných v řadě obcí. Zpětný odběr elektrozařízení z domácností financují na základě zákona o odpadech jejich jednotliví výrobci, většinou prostřednictvím některého z šesti u nás fungujících kolektivních systémů.

Materiálové využití dosahuje u některých elektrozařízení téměř 90 %. Využívají se zejména barevné a drahé kovy, železo, plasty a sklo. V elektrozařízeních se však mohou vyskytovat i nebezpečné složky, například rtuť v zářivkách, olovo ve skle obrazovek a pájkách, kadmium v elektrických kontaktech, šestimocný chrom v chladicích systémech a v protikorozních ochranných vrstvách.

Definitivní údaje o zpětném odběru elektroodpadu zveřejní MŽP, až bude mít k dispozici všechna potřebná data. „Výsledná hodnota může být ještě o něco vyšší, až do ní započítáme i údaje o zařízeních vybraných mimo kolektivní systémy,“ říká ředitelka odboru odpadů MŽP Zdeňka Bubeníková.

MŽP

Ústavní soud k vyhlášce o elektroodpadech

Způsob zajištění zpětného odběru použitého elektrozařízení se v České republice nemění. Ústavní soud v Brně 11. února 2009 zamítl návrh na zrušení vyhlášky o nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady.

Sporným bodem Vyhláška MŽP č. 352/2005 Sb., o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, byl způsob tvorby kolektivních systémů pro sběr elektrospotřebičů. Prostřednictvím těchto systémů výrobci a dovozci elektrozařízení zajišťují a financují povinný zpětný odběr elektrošrotu. Výrobci a dovozci mohou pro zpětný odběr elektrozařízení, uvedených na trh po roce 2005, vytvářet individuální, solidární i kolektivní systémy, které pak fungují vedle sebe. Pro výrobky uvedené na trh před 13. srpnem 2005 je podle vyhlášky nutné zřídit jen jeden kolektivní systém v každé skupině spotřebičů. Zpětný odběr historických domácích elektrospotřebičů proto zajišťuje pouze kolektivní systém Elektrowin, elektronických zařízení Asekol, osvětlovacích zařízení Ekolamp, lékařských přístrojů Rema a kontrolních a monitorovacích přístrojů Retela.

Ústavní soud konstatoval, že napadená vyhláška nebrání svobodnému podnikání a byla vydána plně v souladu se zákonem o odpadech, který k jejímu vydání MŽP

zmocnil. Ministerstvo životního prostředí rozhodnutí Ústavního soudu uvítalo, protože potvrzuje správnost dosavadního postupu MŽP v této oblasti. Potvrzením je zejména množství vyřazeného a odevzdaného elektroodpadu z domácností, které dosáhlo v roce 2008 podle předběžných údajů hodnoty 4,3 kg na obyvatele, tedy cca 30 % hmotnosti všech elektrospotřebičů, dodaných loni na český trh.

Případné zrušení vyhlášky by ohrozilo zejména důvěru v celý systém zpětného odběru elektrozařízení, a tím velmi pravděpodobně přispělo i k významnému snížení efektivitu systému a množství vybraných přístrojů, které se takto dostávají k recyklaci.

MŽP chystá v novém zákoně o odpadech, který předloží k veřejné debatě v nejbližších týdnech, další zefektivnění sběru vysloužilých elektrospotřebičů. Cílem je co nejvíce přiblížit místa zpětného odběru občanům, aby to bylo pro lidi co nejjednodušší a nejpohodlnější.

Více: viz rámeček.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

FINANCE

Miliardy pro domácnosti: na ekologičtější vytápění, zateplování a stavbu bytů

Lidé, kteří chtějí přestat vytápět svoji domácnost uhlím a přejít na ekologicky šetrnější a pro svoje zdraví i zdraví svých sousedů příznivější způsob, mají také v letošním roce šanci získat podporu od státu.

Ministr životního prostředí Martin Bursík vyhlásil 20. ledna dotační program na podporu obnovitelných zdrojů energie pro rok 2009. Zájemci mohou při splnění stanovených podmínek získat až polovinu uznatelných nákladů. Pro první kvartál letošního roku na program připadá až 40 milionů korun. Následovat bude program podpory kvalitního zateplování, ekologičtějších zdrojů tepla a nízkoenergetické výstavby celkově téměř za deset miliard korun.

„Program umožní lidem vytápět dům ekologicky a šetrně k ovzduší a tím i svému zdraví a zároveň uspořit na účtech za energie.“ Martin Bursík

Státní program podpory úspor a využití obnovitelných zdrojů energie

Dotační program v prvním čtvrtletí je součástí Státního programu na podporu úspor a využití obnovitelných zdrojů energie pro rok 2009. Navazuje na úspěšný program z předchozích let. Za dvanáct měsíců loňského roku byly podpořeny projekty za 154 milionů korun.

„Lednová krize s dodávkami ruského plynu přes Ukrajinu připomněla mimo jiné, že musíme snížit závislost na dovozech energie ze zahraničí. Naším ministerstvem připravený program přispívá i k tomuto cíli,“ říká ministr životního prostředí Martin Bursík.

Dotační program na podporu obnovitelných zdrojů energie pro rok 2009 podporuje náhradu kotlů na uhlí za

nízkoemisní zdroje na biomasu, nebo účinná tepelná čerpadla. Nově poskytuje dotace na zdroje na biomasu a tepelná čerpadla v novostavbách za předpokladu, že budova splňuje nároky na nízkoenergetický standard a zároveň žadatel doloží, že není možné dům připojit na

stávající rozvody zemního plynu nebo centrálního zásobování teplem. Dotace lze získat i na instalaci solárně-termičkových kolektorů na přitápění a celoroční ohřev teplé vody.

Příjem žádostí do dotačního programu na podporu obnovitelných zdrojů energie

pro letošní rok začal 20. ledna. Žádosti mohou být podávány na již ukončené akce, maximálně však 18 měsíců po uvedení do trvalého provozu. Žádosti podle těchto pravidel je možné podávat do konce března.

Kompletní dotační podmínky najdete na stránkách Státního fondu životního prostředí: www.sfzp.cz.

Unikátní dotační program pro domácnosti zahájí v dubnu 2009

„Na program podpor výměny vytápění naváže od dubna rozsahem unikátní dotační program pro domácnosti, pro který bude již letos k dispozici téměř deset miliard korun a který bude zaměřen jak na obno-

vitelné zdroje, tak na energetické úspory při rekonstrukcích, a to i v novostavbách,“ doplnil vicepremiér Bursík.

V rámci nového a podstatně rozšířeného programu dotací bude podporováno kvalitní zateplování rodinných domů, náhrada neekologického vytápění za nízkoemisní kotle na biomasu a účinná tepelná čerpadla, instalace těchto zdrojů do nízkoenergetických novostaveb a také nová výstavba v pasivním energetickém standardu. Podmínky programu v oblasti obnovitelných zdrojů navážou na současný program, jen u kotlů na biomasu budou podporovány zdroje s ještě příznivějšími emisními charakteristikami než doposud. O dotace z nového programu ale nebude možné žádat zpětně za

akce zrealizované před jeho vyhlášením. Podrobné podmínky programu budou k dispozici v dubnu.

Připravuje se také program dotací pro nepanelové bytové domy s obdobnými parametry. Podrobnosti budou zveřejněny rovněž v dubnu tohoto roku.

Další informace o programech podpory obnovitelných zdrojů a úspor energie pro rodinné a bytové domy v roce 2009 na www.mzp.cz.

Zateplování panelových domů podporují programy Ministerstva pro místní rozvoj.

*Jarmila Krebsová
tiskové oddělení MŽP
upraveno (red)*

Další možnosti dotací z Operačního programu Životní prostředí

Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP ČR) zahájily již osmou vlnu přijímání žádostí o dotace z druhého největšího operačního programu ČR – Operačního programu životní prostředí.

Otevřeny jsou tři ze sedmi prioritních os OP Životní prostředí, a to prioritní osa 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí, a prioritní osa 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu. Žádosti o podporu v rámci těchto os přijímá SFŽP ČR od 9. února 2009 do 3. dubna 2009. Od 9. února 2009 do 6. března 2009 byla otevřena prioritní osa 5 – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik. Všechny uvedené prioritní osy jsou žadatelům otevřeny již podruhé.

Výzva je určena pro žadatele zejména z řad krajů, měst a obcí, příspěvkových organizací, státních podniků a státních organizací, občanských sdružení, obecně prospěšných organizací aj.

„Operační program Životní prostředí má již konkrétní výsledky. Do konce ledna 2009 bylo schváleno k realizaci celkem 1380 projektů, celková výše podpory činí 30,5 miliardy Kč“, uvedl ředitel

SFŽP ČR Petr Štěpánek. „Největší objem prostředků putoval do 234 projektů na zlepšení vodohospodářské infrastruktury, tzn. do výstavby a rekonstrukce čistíren a kanalizace. Celková výše podpory je 20,5 miliardy Kč. V současné době se

tak již buduje přes 1500 km kanalizace“, doplnil Štěpánek.

„Je to poprvé od podepsání OPŽP, co vyhlášíme plnohodnotnou výzvu pro prioritní osu 2, včetně všech jejích

podoblastí. Doufáme, že bude velký zájem právě o tuto osu, u které dotace přispívají nejen k ochraně veřejného zdraví, ale i k výrazným úsporám energie ve veřejném i soukromém sektoru“, řekl ředitel odboru fondů EU Ministerstva životního prostředí Jan Kříž.

Žádosti o dotace přijímají krajská pracoviště SFŽP ČR podle místa realizace projektu.

V současné době lze rovněž podávat žádosti o podporu tzv. velkých projektů v oblasti životního prostředí (s celkovými náklady nad 25 mil. € vč. DPH) v rámci prioritní osy 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí a prioritní osy 3 – Udržitelné využívání zdrojů energie, a to kontinuálně od 1. srpna 2008 do 18. prosince 2009. Žádosti se přijímají na pracovišti Státního fondu životního prostředí ČR v Praze.

*Lenka Brandtová
tisková mluvčí SFŽP, upraveno (red)*

Jak řídit (ministerstvo, úřad nebo firmu) s vyšší environmentální výkonností

„V uplynulém roce jsme se vydali cestou, kterou prošlapáváme i ostatním úřadům, a to je certifikace v rámci celoevropského systému environmentálního řízení a auditu EMAS.

Jedná se o sofistikovaný způsob řízení organizace (lhostejno zda privátní či státní, malé či velké) s ohledem na dopady její činnosti na životní prostředí a samozřejmě i s ohledem na efektivitu pracovních a rozhodovacích procesů.“

Martin Bursík

Ministerstvo životního prostředí je první instituce státní správy v České republice, která začala pracovat v režimu celoevropského Systému environmentálního řízení a auditu. Ba co víc, je v rámci všech nových členských zemí Evropské unie prvním ministerstvem, které si nastavilo tuto kvalitu řízení a managementu. Oficiální certifikaci ministerstvo získalo první pracovní den roku 2009. Pojďme se podrobněji podívat, co EMAS znamená.

K čemu systém environmentálního řízení

Systém environmentálního řízení a auditu (Eco-Management and Audit Scheme – EMAS) označuje jeden z dobrovolných přístupů, jimiž mohou podniky i nepodnikatelské subjekty dát přesvědčivým a transparentním způsobem najevo, že chrání životní prostředí. S pomocí EMAS lze řídit činnost jakékoli organizace tak, aby se omezovaly, a někdy dokonce odstraňovaly negativní dopady této činnosti na životní prostředí.

Systémy environmentálního řízení, mezi které EMAS patří, zavádějí především podniky a komerční společnosti. Ale prokázalo se, že i ve státních či veřejných institucích tyto systémy významně pomáhají k úsporám a zkvalitnění řídicích procesů.

Organizace, které pracují v systému EMAS, se snaží integrovat environmentální hledisko do všech svých aktivit, pravidelně hodnotí vliv své činnosti na životní prostředí a snaží se jej průběžně zlepšovat. Přínosem zavedení systému je nejen pozitivní dopad na životní prostředí, ale také například zkvalitnění systému řízení, zvyšování

ekonomických efektů nebo průběžné zvyšování kvalifikace zaměstnanců.

Přijetím systému EMAS a realizací konkrétních opatření dávají organizace veřejné správy pozitivní příklad a jasný signál, jak se chovat, pokud také další organizace chtějí být ohleduplné k životnímu prostředí. „Instituce, které jsou zadavateli veřejných zakázek, přijetím EMAS zároveň ukazují, jaký přístup k environmentálním otázkám očekávají od svých potenciálních dodavatelů. Zavedení systému má výrazný stimulační efekt na environmentální chování podnikatelské sféry,“ vysvětluje tiskový mluvčí Ministerstva životního prostředí Jakub Kašpar.

Mnohá opatření v rámci Systému environmentálního řízení a auditu se týkají tzv. zeleného úřadování, při němž jde například o snižování spotřeby energie nebo o množství spotřebovaného kancelářského papíru. Environmentální management se ovšem zaměřuje také na spotřebu pohonných hmot, obměnu vozového parku za vozidla s nízkými emisemi či širší uplatňování ekologických kritérií při nákupu a zadávání veřejných

▲ Agentura EMAS zaregistrovala 2. ledna 2009 v Národním programu EMAS Ministerstvo životního prostředí ČR pod registračním číslem CZ-000044. Organizace splnila veškeré náležitosti nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 761/2001

zakázek nebo zkvalitnění sběru tříděného odpadu.

Z podniků a ministerstev i do bank

V Evropě v režimu EMAS funguje již na 6700 organizačních jednotek. V sektoru veřejné správy existuje 350 registrací. Certifikát EMAS drží také 250 hotelů a restaurací, 235 strojírenských podniků či 210 chemických závodů.

Nejvyšší počet registrovaných orgánů státní správy mají v Belgii a v Německu, kde jsou certifikována i čtyři ministerstva životního prostředí spolkových zemí. Registrováno je také např. Ministerstvo životního prostředí Rakouska, Švédská agentura ochrany životního prostředí nebo Environmentální agentura Velké Británie.

Z evropských institucí získala registraci EMAS Evropská agentura životního prostředí. Ekologicky šetrně s certifikátem EMAS pracují rovněž některá generální ředitelství Evropské komise. Na zavedení EMAS se připravuje Evropský parlament. V blízké budoucnosti se uvažuje i o Evropské investiční bance.

Bezprostředním vzorem pro zavedení režimu EMAS pro české ministerstvo životního prostředí se stala Evropská agentura životního prostředí v Kodani.

EMAS může být zajímavý

Přímo v úřadu českého Ministerstva životního prostředí byl proces certifikace EMAS událostí, se kterou se osobně setkal každý zaměstnanec. Z vyprávění náměstkyně

ministra pro ekonomiku a politiku životního prostředí Rut Bízkové dokonce vyplývá, že toto promyšlení managementu s pozitivním dopadem na životní prostředí bylo pro ni a řadu dalších lidí v úřadu zajímavé.

Rut Bízková považuje za velký počín, že se podařilo náročný certifikační proces na MŽP zvládnout během jednoho roku. A proč mezi dalšími značkami, které signalizují kvalitu, zvolilo ministerstvo právě EMAS? Mimo jiné tak ministerstvo odpovídá za životní prostředí a jeho pracovníci na sobě mohou vyzkoušet, jak se pracuje v environmentálně přátelském procesu a prostředí. Dalším motivem byla ambice jít příkladem dalším institucím a předávat praktické zkušenosti s procesem EMAS, ať už to budou další ministerstva, státní orgány, instituce veřejné správy či soukromé podniky.

Jen o pověstnou koňskou délku předběhla ministerstvo s vlastním certifikátem EMAS česká informační agentura životního prostředí CENIA, která je ovšem také součástí resortu. Získala registraci jako první v České republice. Je to ovšem logické – v rámci CENIA totiž působí Agentura EMAS, která zastává funkci výkonného orgánu Národního programu EMAS a poskytuje veřejné informace o EMAS a environmentálním managementu. Více se dovíte na www.cenia.cz/emas.

Systém EMAS může získat kterákoli organizace. V registru EMAS na internetových stránkách CENIA, bylo k 2. lednu 2009 již 44 českých firem a organizací s certifikací.

Systém environmentálního řízení a auditu může zavést kterákoli organizace, třeba i malý podnik či úřad o jednom zaměstnanci, který může s výhodou využít tzv. EMAS easy, který je jednodušší a levnější.

Manažerský nástroj

„Je to manažerský nástroj pro kvalitnější vedení organizace,“ charakterizuje EMAS Pavel Šremer, ředitel odboru politiky životního prostředí MŽP, „původně byl vyvinut v Evropské unii, kde se od roku 1993 používal v podnikové sféře. Posléze se rozšířil i na oblast služeb.“

Základním principem EMAS je dobrovolnost, tedy usilování o vyšší úroveň environmentální praxe, která jde nad rámec požadavků legislativy. „Pamatuj si, jak v počátcích rozvoje demokracie v České republice v 90. letech minulého století, nám odborníci z USA zdůrazňovali, jak důležité je jít nad rámec zákonů – podněcovat a využívat dobrovolné zvyšování nároků a kvality,“ říká Pavel Šremer.

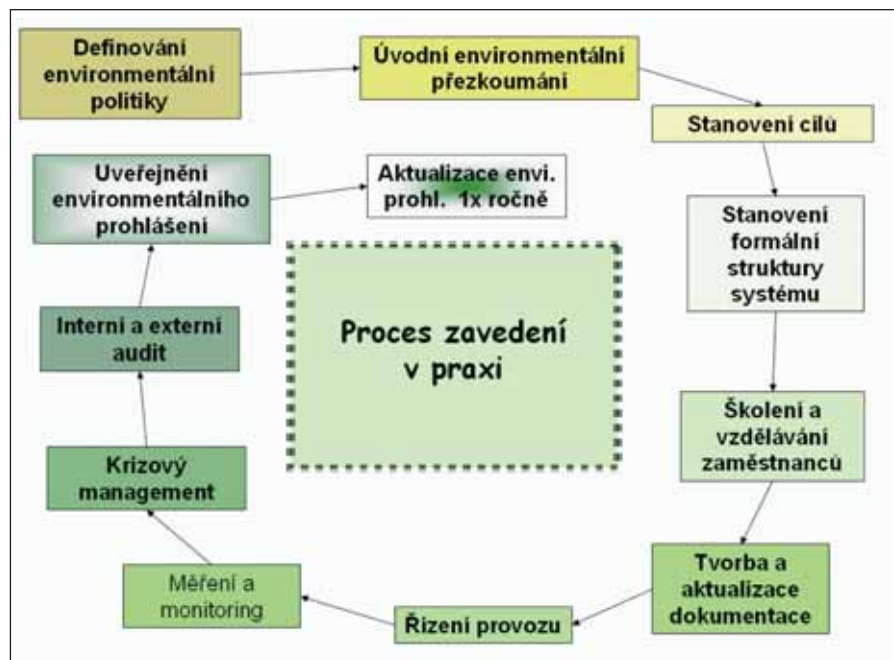
Dalšími charakteristickými znaky EMAS jsou prevence v ochraně životního prostředí a systematickosti. Ta spočívá v trva-

lém působení EMAS, protože součástí systému je pravidelné vyhodnocování a vylepšování.

Důležitým prvkem v procesu získávání certifikace je tzv. environmentální prohlášení, které vypracuje organizace a které se pak nezávisle ověřuje. Neméně podstatné je, aby systém vzali za své zaměstnanci úřadu či podniku. Po úspěšném završení procesu je organizace zaregistrována a smí začít používat logo EMAS, které na první

nost přijmout konkrétnější odpovědnost se zřetelnými cíli. V případě ministerstva může jít například o procesy řízení dokumentace během přípravy nové legislativy, o řízení provozu instituce. Zvažují se i možné mimořádné situace a příprava na ně. Provádějí se různá měření. Definují se neshody a hledají opatření, jak je řešit. Zároveň se vše ověřuje prostřednictvím nezávislých auditů.

Výsledek se shrne v environmentálním prohlášení organizace. Na závěr, když

pohled sděluje, že tato instituce má zájem svým chodem co nejméně zatěžovat životní prostředí a činí pro to v dané chvíli maximum možného.

Kroky k EMAS a veřejná kontrola

Jakými konkrétními kroky musí organizace během přípravy na zavedení systému EMAS projít?

V první řadě je to již zmíněné definování vlastní environmentální politiky – dá se říci environmentálního managementu – uvnitř instituce. Poté musí proběhnout úvodní přezkoumání situace. Zjišťuje se, jaké existují v organizaci ekologické problémy, jaký je dopad jejího chodu na životní prostředí. Pokračuje se stanovením cílů, konkrétních programů, opatření a cest, kterými organizace chce dosáhnout zlepšení. Mimo jiné je nutné stanovit či zpřesnit organizační strukturu instituce, pravomoci a odpovědnosti zaměstnanců.

Následuje školení, vzdělávání a výcvik, jímž procházejí všichni zaměstnanci. Ti sami během procesu objevují, co by se dalo dělat efektivněji, dávají vlastní podněty. Velmi často je to dokonce těší a mají mož-

všechno ověřování v pořádku proběhne, organizace a její environmentální prohlášení se registruje. Toto prohlášení musí organizace s certifikátem EMAS zveřejnit a samozřejmě je také kdykoli plně vystavena veřejné kontrole jeho plnění.

Kdo, když ne my?

„Proč jsme do toho šli?“ Klade řečnickou otázku Rut Bízková a odpovídá hned několika důvody: „Tak především: Kdo, když ne my, a kdy, když ne teď. Jsme přece ministerstvo životního prostředí, měli bychom tedy jít příkladem. Zároveň pro nás bylo výzvou předsednictví v Radě Evropské unie. Chtěli jsme jako instituce získat jednoznačné znaky kvality fungování. Činnost ministerstva má samozřejmě jako u každé instituce nějaké dopady na životní prostředí a EMAS má jednoznačné praktické environmentální přínosy. Zároveň EMAS umožnil obecně zkvalitňování řízení, manažerských postupů, dokumentace uvnitř organizace,“ hovoří o zkušenostech náměstkyně ministra.

„Samozřejmě tímto činem také vyzýváme ostatní ministerstva, aby zavedla EMAS,“ říká Rut Bízková, „například Ministerstvo

průmyslu a obchodu, kde se též uvažuje o získání nějakého certifikátu kvality. Vyzkoušeli jsme si certifikační proces sami na sobě, získali jsme zkušenosti i regionálních pracovišť, můžeme poradit.”

Hybatelem celého procesu byl na ministerstvu vedoucí oddělení dobrovolných nástrojů Pavel Růžička, který má teď EMAS v malíčku. Zejména první fáze přípravy kladla značné nároky na ředitelku odboru vnitřní správy Jaroslavu Jarešovou, která má rovněž velkou zásluhu o zavedení EMAS. Hodně energie do zavedení systému dal také dr. Čermák, který zařídil proškolení všech zaměstnanců.

„Proškolili jsme všechny zaměstnance, přes 600 lidí,” říká náměstkyně Bízková. „Většinou přistupovali k věci velmi aktivně, dávali podněty. Chtěli žít a pracovat „environmental friendly”. Zaváděli jsme systém s pomocí externích poradenských firem a jejich auditů, hodně nám pomohli například Geotest Brno, jehož pracovníci prošli ministerstvo, jeho jednotlivá pracoviště, provozy a dali spoustu dobrých doporučení.”

Ekologicky šetrná příprava zákonů

Rut Bízková ještě konkrétně rekapituluje ze svého pohledu, jak probíhal proces certifikace EMAS na Ministerstvu životního prostředí

Dokument Environmentální politika MŽP byl schválen 15. května 2008. Poté přišlo na řadu přezkoumávání pracovních procesů. „I pro mne bylo zajímavé podívat se jiným pohledem na chod tohoto domu – jak se tu pracuje, jakými procesy prochází příprava legislativy, dotací a podobně,” říká náměstkyně. „Stanovili jsme významné environmentální aspekty chodu ministerstva. Analyzovali jsme i takřka fyzické fungování úřadu, kde se sice už dnes

používají především počítače, mobily a pak občas tužka a papír, ale je tu také auto-provoz, užívají se chemické látky třeba při úklidu, vznikají odpady, spotřebovává se energie, voda... V našem případě je velmi pozitivní, že jsme i výrobci energie – na střeše ministerstva fungují fotovoltaické panely, které dodávají elektřinu.”

Náměstkyně Bízková komentuje elektronickou prezentaci o EMAS, která je dostupná rovněž na internetových stránkách ministerstva: „Při zavádění EMAS se zohledňují přímé i nepřímé vlivy organizace na životní prostředí. U nás to znamená, že jsme jednak posuzovali přímé dopady činnosti – kolik čeho spotřebujeme, (energie, vody atd.) a kolik vyprodukujeme odpadů. A jednak jsme posuzovali nepřímé vlivy, to znamená tvorbu legislativy, programů financování atd. Environmentální dopady tvorby zákonů znamenají, že například když uděláme zákon, který způsobí velkou administrativní zátěž (třeba mnoho povinných osob musí vyplňovat mnoho papírů) a tato zátěž nese velmi malé snížení zatížení životního prostředí, pak to znamená, že zákon není dobrý a naše nepřímé dopady na životní prostředí jsou velké. Aby tomu tak nebylo, začali jsme agendy (součásti zákonů) „malovat” do schémat a elektronizovat. Při takovém postupu se ukáže, zda to, co chceme zavést, má dostatečné přínosy, i když to znamená zároveň nějakou zátěž.”

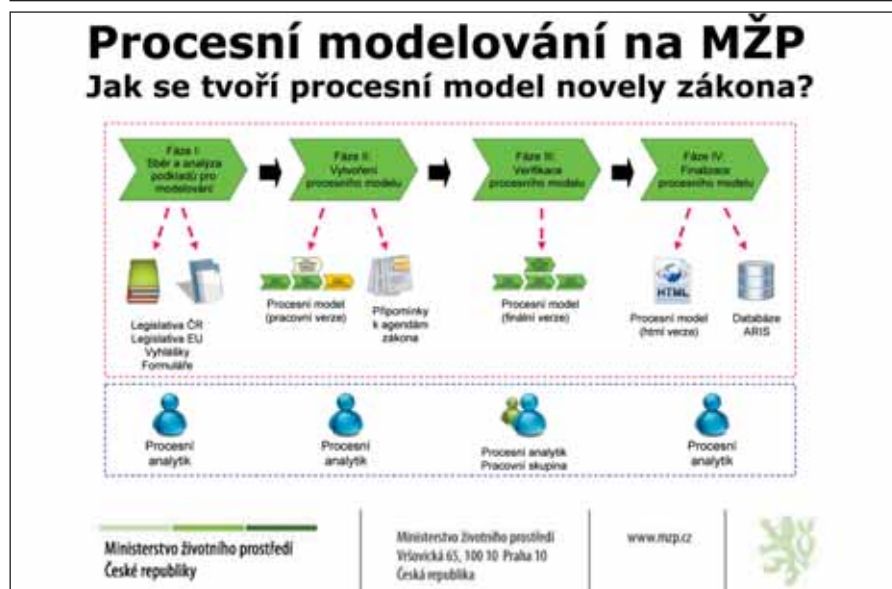
Osvědčení o platnosti Environmentálního prohlášení MŽP vydal Elektrotechnický zkušební ústav. Poté CENIA, respektive její Agentura EMAS, vystavila pro Ministerstvo životního prostředí certifikát s datem platnosti od 2. ledna 2009. Ministerstvo teď zná své konkrétní klady a také úkoly, co dál zlepšovat. Součástí procesu EMAS je přehled cílů na další roky.

České MŽP si po analýze v rámci EMAS situace vytyčilo pro tento rok rozšířit počet sběrných míst a nádob na tříděný odpad, zlepšit jejich označení a zvýšit informovanost zaměstnanců a zlepšit bezbariérový přístup do budovy MŽP. Během roku 2010 chce například snížit měrnou spotřebu pohonných hmot o 10 %, dosáhnout 50 % podílu „zelených” nákupů a veřejných zakázek. V roce 2011 pak je cílem mimo jiné dosáhnout podílu 75 % ekologicky šetrných aut na celkovém počtu vozidel, snížit spotřebu kancelářského papíru o 3 % a spotřebu energie o 5 %.

Hana Kolářová

Další informace: www.mzp.cz – Ministerstvo – EMAS a MŽP, www.cenia.cz/emas
Seznam organizací s registrací EMAS v ČR
www.cenia.cz

Z prezentace Zavádění a realizace systému EMAS na MŽP

Zdroj: MŽP

Organizace, která má zavedený systém EMAS, musí věnovat velkou pozornost a péči otázce externí komunikace. Musí vést a být schopna prokázat otevřený dialog s veřejností a dalšími zainteresovanými stranami, zjišťovat jejich názory a vstřícně se stavět k jejich případným stížnostem a podnětům. Hlavním výstupem procesu externí komunikace je vytvoření a publikace envi-

ronmentálního prohlášení, tj. zprávy poskytující veřejnosti informace o zavedeném systému, o vlivu organizace na životní prostředí a o přijatých opatřeních na snižování tohoto vlivu. Environmentální prohlášení je určeno všem subjektům, které se za-

jímají o environmentální chování organizace. Musí být zveřejněno a na vyžádání poskytnuto komukoliv.

Zdroj: Environmentální prohlášení EMAS, MŽP 2008

Environmentální politika MŽP

Zcela Ministerstvo životního prostředí je ústředním orgánem státní správy a orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí. Jeho kompetence, postavení a působnost vyplývají ze zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Cílem působení ministerstva je maximální ochrana životního prostředí v souladu s udržitelným rozvojem společnosti a součástí jeho poslání je být příkladem environmentálně šetrného chování pro všechny subjekty – organizace i jednotlivce.

Za samozřejmost považuje Ministerstvo životního prostředí dodržování veškerých požadavků platné legislativy a dalších požadavků a závazků na ochranu životního prostředí, které se vztahují k jeho činnosti.

Pro naplnění svého poslání vyhláší ministerstvo nad rámec uvedených požadavků tuto environmentální politiku a zavazuje se:

- Zavést systém environmentálního řízení a auditu (EMAS) podle nařízení (ES) č. 761/2001, jako nástroj pro trvalé zlepšování vlivu činnosti ministerstva na životní prostředí (environmentálního profilu). Sledovat a postupovat v souladu s nejnovějšími trendy v oblasti environmentálního řízení (zejména v Evropské unii).

- Klást důraz na prevenci znečišťování životního prostředí, a tak minimalizovat dopady svých činností na životní prostředí, zdraví občanů i pracovní prostředí zaměstnanců.
- Využíváním energeticky a surovinově šetrnějších postupů a technologií, minimalizací vzniku odpadu a co nejvyšší mírou recyklace vzniklého odpadu přispívat ke snižování spotřeby energií, vody a dalších surovin a tím k šetření přírodních zdrojů.
- Využívat při svém provozu v co největší míře obnovitelné zdroje a environmentálně šetrné materiály a produkty.
- Klást důraz na environmentálně šetrný způsob dopravy na ministerstvu, včetně využívání automobilů s nízkými emisemi CO₂ či na alternativní pohon a podpory alternativních druhů dopravy (například hromadná doprava, cyklistika).
- V rámci systému EMAS pravidelně prověřovat a vyhodnocovat svůj environmentální profil, stanovovat si cíle a cílové hodnoty a realizovat konkrétní environmentální opatření.
- Průběžně vzdělávat a motivovat zaměstnance k ochraně životního prostředí, a to jak při výkonu pracovních činností, tak v jejich mimopracovním životě.
- Při své rozhodovací činnosti a dalších správních činnostech vycházet z principů ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

- Přenášet principy trvalého zlepšování a odpovědného přístupu k životnímu prostředí na další organizace resortu životního prostředí, orgány veřejné správy, spolupracující subjekty i širokou veřejnost.
- Pravidelně, otevřeně a nezkresleně informovat své zaměstnance, všechny zainteresované strany i širokou veřejnost o naplňování této environmentální politiky.

Environmentální politika Ministerstva životního prostředí je závazná pro všechny zaměstnance ministerstva i zaměstnance spolupracujících subjektů, působících v budově ministerstva.

Všichni uvedení zaměstnanci jsou odpovědní za dodržování této environmentální politiky v rozsahu svých povinností a pracovních činností. Ministerstvo zároveň apeluje na všechny zaměstnance, aby uvedené principy a zásady ochrany životního prostředí aplikovali též ve svém mimopracovním životě.

V Praze dne 15. 5. 2008

RNDr. Martin Bursík
ministr

O programu EMAS

Systém environmentálního managementu podle EMAS představuje aktivní přístup podniku ke sledování, řízení a postupnému snižování dopadů svých činností na životní prostředí. Funguje na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001. V České republice je garantem programu EMAS Ministerstvo životního prostředí.

EMAS přináší zvýšení kreditu a konkurenceschopnosti (může být technickým kvalifikačním kritériem dle zákona č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách), úsporu nákladů, důvěryhodnost a přehled v provozní dokumentaci. V rámci zavádění a udržování systému je zvyšována komunikace a povědomí zaměstnanců, partnerských organizací, zefektivněna havarijní připravenost. Programem EMAS lze dosáhnout stupně excelence nad rámec legislativních požadavků. Podniky s registrovaným EMAS mají nárok na snížení poplatku za propůjčení ekoznačky na rozdíl od podniků bez zavedeného EMAS.

Dobrovolně se účastnit v systému řízení podniku a auditu z hlediska ochrany

životního prostředí (EMAS) můžete pokud projdete těmito fázemi:

- úvodní environmentální přezkoumání
- zavedení systému řízení (problém – cíl – řešení – výsledek – zhodnocení)
- příprava environmentálního prohlášení
- ověření systému a prohlášení akreditovaným ověřovatelem
- bezplatná registrace (získání osvědčení o registraci, registrační číslo a zapůjčení loga EMAS).

Akreditovaný environmentální ověřovatel schvaluje aktualizované údaje v environmentálním prohlášení jednou ročně.

V intervalu 3 let ověřuje znovu všechny prvky systému environmentálního řízení, které jsou požadovány pro registraci do programu EMAS.

Environmentální prohlášení je určeno především subjektům, které se zajímají o environmentální výkonnost podniku. Mohou jimi být například: zákazníci, zaměstnanci, finanční instituce, média, místní komunity, úřady, environmentální organizace, studenti a vědecktí pracovníci, konzultanti, ale i konkurence.

Více informací na: www.cenia.cz
– Agentura EMAS

Ministerstvo životního prostředí – základní údaje z Registru EMAS

- Identifikační číslo: 00164801
- Právní forma: organizační složka státu
- Sídlo: Vršovická 65, 100 10 Praha 10
- Regionální pracoviště:
 - Podskalská 19, 128 00 Praha 2
 - Mánesova 3a, 370 01 České Budějovice
 - Purkyňova 27, 301 00 Plzeň
 - Školní 5335, 430 01 Chomutov
 - Mírové náměstí 3129/36, 400 01 Ústí nad Labem
 - Tř. 1. máje 26 460 01 Liberec
 - Resslova 1229/2a, 500 02 Hradec Králové
 - Mezírka 1, 602 00 Brno
 - Kosmonautů 10, 772 00 Olomouc
 - Čs. Legií 5, 702 00 Ostrava

Popis činnosti: Ústřední orgán státní správy a orgán vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí

Klasifikací ekonomických činností (CZ-NACE):

841000 – Veřejná správa a hospodářská a sociální politika

Počet zaměstnanců: 650

Kontaktní osoba: Ing. Rut Bízková – náměstkyně ministra, představitelka vedení pro EMAS (rut.bizkova@mzp.cz)

Internetová stránka: www.mzp.cz

Akreditovaný ověřovatel:

Elektrotechnický zkušební ústav, s.p.

Datum validace posledního prohlášení: 29. 12. 2008

Datum příští validace: listopad 2011

Datum registrace: 2.1.2009

Registrační číslo: CZ-000044

Bez integrovaného povolení? Statisíková pokuta

Česká inspekce životního prostředí udělila společnosti OK Projekt, s. r. o., pokutu ve výši 300 tisíc korun za porušení zákona o integrované prevenci. Společnost porušila zákon tím, že v období od 31. 10. 2007 do 19. 11. 2007 provozovala zařízení pro úpravu odpadů Všemyslice bez platného integrovaného povolení a během tohoto období neoprávněně převzala do zařízení 1745 t nebezpečných odpadů.

K výroku o porušení zákona došla inspekce při kontrole zaměřené na dodržování předpisů v oblasti integrované prevence. Zjistila, že provozovatel zařízení ve sledovaném období prokazatelně provozoval a přebíral nebezpečné odpady. Informace byly zjištěny především z průběžné evidence o produkci a nakládání s odpady za rok 2007.

Při stanovení výše pokuty Česká inspekce životního prostředí zohlednila především množství neoprávněně převzatých odpadů. Další zásadní byla skutečnost, že se jedná o typ zařízení, které má finanční prospěch právě z převzetí nebezpečných odpadů.

Provozovatel podal odvolání především ve vztahu k výši uložené sankce. Důvod uložení sankce nezpochybnil. MŽP odvolání zamítlo a rozhodnutí nabylo právní moci dne 23. 1. 2009.

Integrovaná prevence (IPPC) je novým fenoménem, který představuje zlom v přístupu k ochraně životního prostředí. Zákon o integrované prevenci vstoupil v platnost 1. 1. 2003. Mezi jeho základní principy patří používání méně škodlivých látek pro životní prostředí a zároveň zavedení šetrnějších výrobních postupů a technologií. Všichni provozovatelé zařízení spadajících pod tento zákon mají mít od 30. 10. 2007 platné integrované povolení. Povolení nahrazuje větší množství rozhodnutí, vyjádření a souhlasů, vyžadovaných zákony s působností v oblasti životního prostředí. Povolení vydávají krajské úřady.

„Po 30. říjnu 2008 bylo v celé České republice vytypováno 79 subjektů, které provozují zařízení bez integrovaného povolení. V průběhu roku 2008 ČIŽP provedla ve všech vytypovaných zaříze-

ních kontroly a bylo zjištěno, že v 71 případech bylo podezření oprávněné,“ uvádí ředitelka ČIŽP Eva Tylová. „Provozování zařízení bez povolení odhalila ČIŽP i během standardně prováděných kontrol. K 31. prosinci 2008 bylo v 72 případech zahájeno správní řízení. Bylo uloženo 64 pokut, z toho 42 pravomocných, ve výši 9 382 000 Kč.“

Vzhledem k tomu, že jsou ještě zařízení, která nemají dosud vydané integrované povolení, kontroly budou probíhat i v roce 2009. Pokuta je ukládána vždy za přesné definované období, kdy provozovatel provozuje činnost bez platného integrovaného povolení. Typ zařízení a míra jeho vlivu na životní prostředí hraje významnou roli při úvaze o výši uložené sankce.

*Ivana Awwadová
tisková mluvčí ČIŽP, zkráceno (red)*

MÁCHOVO JEZERO a ochrana přírody

Dnem 1. února 2009 vstoupila v účinnost vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 25/2009 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky Swamp (NPP Swamp). Zvláštní ochranu podle zákona o ochraně přírody a krajiny tak získává, pro mnohé překvapivě, celé Máchovo jezero.

NPP Swamp, jako zajímavá botanická a zejména algologická lokalita evropského významu (výskyt 408 druhů řas a sinic včetně 19 druhů poprvé zaznamenaných v ČR) byla vyhlášena již v roce 1972 na jedné ze zazemněných zátok Máchova jezera. Dalšími průzkumy se došlo ke zjištění, že neméně hodnotné zrašeliněné plochy se nacházejí v blízkosti, u tzv. Břežňské zátoky, a na vzdálenějších plochách, v tzv. Severní zátocce. Po několikaleté přípravě nyní došlo k přehlášení NPP Swamp – vlastním chráněným územím jsou plochy Břežňské zátoky s přilehlými rašeliníšti včetně původní plochy Swampu a druhou, nespojitou částí, je Severní

zátoka s přilehlými porosty. Ostatní plochy Máchova jezera nyní tvoří vyhlášené ochranné pásmo.

Máchovo jezero již několik let spravuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR jako neoddělitelnou součást soustavy rybníků významných z hlediska ochra-

ny přírody (národní přírodní rezervace Břehyně – Pecopala a Novozámecký rybník). Máchovo jezero má vedle možnosti ovlivnění celé soustavy rybníků i přímý význam přírodovědný, potvrzený nyní přehlášením NPP Swamp. Tato skutečnost však nebude nijak omezovat tradiční

rekreační využití celé oblasti, a zejména Máchova jezera samotného.

AOPK ČR,
Správa CHKO Kokořínsko
www.kokorinsko.nature.cz

Scénáře a výhledy – nástroj podpory výkonu státní správy

Česká informační agentura životního prostředí CENIA oficiálně zahájila v posledním lednovém týdnu 2009 projekt Towards Environmental Outlooks – Capacity Building in CENIA's Environmental Assessment Centre.

Partnerem CENIA je v twinningovém projektu konsorcium organizací vedené německým spolkovým ministerstvem životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti (BMU).

Jedná se o jeden z posledních projektů financovaných z evropského programu Transition Facility, ve kterém je Česká republika příjemcem zahraniční pomoci. Cílem projektu je dále budovat odbornou kapacitu agentury CENIA v oblasti kom-

plexního hodnocení životního prostředí formou transferu know-how od zahraničního partnera, se zaměřením na posouzení budoucího vývoje stavu a zátěží životního prostředí. Předpokládáme, že výsledky zvýší vypovídací úroveň a využitelnost výstupů CENIA (např. Zpráva o životním prostředí, indikátory, monotematické zprávy) zejména pro účely strategické podpory politického procesu. Pokud budeme schopni sofistikovaně nastínit budoucí vývoj, bude možné lépe posoudit naplňování politických cílů

(jejichž horizonty jsou často vztaženy do budoucnosti), připravit se (adaptovat) na nepříznivý vývoj (a podniknout kroky k jeho potlačení), sledovat účinnost stávajících opatření a v případě potřeby včas navrhnout jejich vhodnou úpravu.

Podrobnější webová prezentace projektu je k dispozici na adrese www.cenia.cz/projekty.

CENIA, česká informační agentura
životního prostředí
zkráceno (red)

Putovní výstava ZEMĚ MOCNÁ A ZRANITELNÁ v Turnově

Až do 4. května 2009 bude otevřena v galerii Muzea Českého ráje v Turnově putovní výstava Země mocná a zranitelná.

Spodporou České geologické služby, MŽP ČR, SČD, Muzea Českého ráje, Geoparku UNESCO Český ráj, Top Geo Group a AV ČR uspořádala výstavu v Turnově přípravná skupina Mezinárodního roku planety Země v ČR, zastoupená Veronikou Štědrá. Výstava byla slavnostně zahájena 12. února 2009 za účasti Petera Pálenského z Ministerstva životního prostředí, Veroniky Štědré, Lilian Švábenické z České geologické služby a Tomáše Řídkošila, ředitele Geoparku UNESCO Český ráj. Slavnostní atmosféru události umocnilo vystoupení pěveckého sboru Fortuna Turnov a návštěvníci výstavy také ocenili drobné dárky, které připravili

la Česká geologická služba v rámci oslav 90. výročí svého založení.

Klára Jančová
Vydavatelství ČGS

Foto archiv ČGS

STAROBYLÉ NÁPISY v jeskyni Na Špičáku

Jeskyně Na Špičáku na Jesenicku je známá starobylými nápisy. Od září 2008 zde probíhá již čtvrtá etapa dlouhodobého vědecko-výzkumného úkolu Záchranná dokumentace, studie obnovy a rekonstrukce historických nápisů a maleb v Národní přírodní památce Jeskyně Na Špičáku.

Právě zdejší jeskyně, dříve nazývaná Supíkovická, je známa, nejen mezi odbornou veřejností, největším souborem historických nápisů, které mohou návštěvníci ve zpřístupněném podzemí obdivovat. Tisíce těchto epigrafických památek podrobně dokumentují pracovníci Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě, pod vedením specialistů z oboru speleoarcheologie Petra Jenče a Vladimíra Peši ve spolupráci s doc. Hanou Pátkovou z katedry pomocných věd

Foto Alexandr Komaško

historických a archivního studia Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Jeskyně objevená středověkými prospektory je v písemných pramenech zmiňována nejpozději ve druhé třetině 15. století. Nejstarší letopočtem datovanou památkou je do mramorové stěny Srdcové chodby vyfukávaný turnajový štít, uvnitř se stylizovaným

výjevem snad Adama a Evy pod stromem poznání, nad nímž se nacházejí iniciály(?) „HB“ a rok 1519 uvedený latinskou zkratkou slova „léta“. Dalším mimořádně významným poznatkem je posunutí stáří unikátní malby Ukřižování před r. 1583. Právě tzv. Kalvárie byla dřívějšími badateli kladena do pobělohorské doby a dávána do souvislosti s možnými úkryty pronásledovaných nekatolíků. Zajímavé je též rozmístění nápisů „HSZ 1615“ v celém prostoru jeskyně, ve starší literatuře neopodstatněně spojovaných s průzkumem a mapováním jeskyně v 80. letech 19. století topografem Johannem Ripperem. Též výraznější odstraňování krápníkové výzdoby a rozšiřování chodeb má své počátky s návštěvami prospektorů v raném novověku, případně též na sklonku středověku. Zcela náhodně bylo učiněno několik povrchových nálezů fragmentů nádob a železných hřebů. Jsou datovány do širšího rozpětí 14. – 15. století, dále do pozdního středověku a staršího novověku, a představují první známé archeologické nálezy z této jeskyně. Tyto by měly po zpracování obohatit sbírky nejbližšího územně příslušného krajského muzea.

▲ Unikátní historické nápisy v jeskyni Na Špičáku mohou obdivovat i návštěvníci.

Správa jeskyní ČR,
www.caves.cz, zkráceno (red)

NOVÉ PUBLIKACE

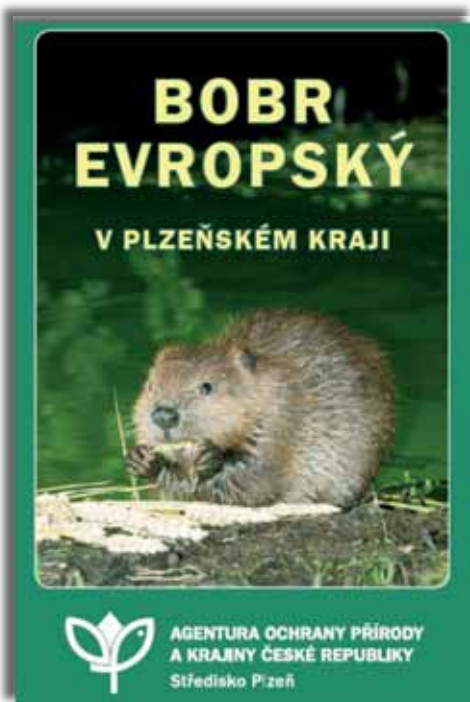
Zprávy o stavu životního prostředí v krajích ČR v nové podobě

Zprávy o stavu životního prostředí v jednotlivých krajích ČR byly v minulém roce vytvořeny na základě nové makety, která se důrazem na grafické prvky, stručnost, přehlednost a srozumitelnost snaží atraktivnější formou poskytnout komplexní informace o stavu životního prostředí v krajích ČR. Součástí výstupů dat, které CENIA zpracovala, je i souhrnný materiál porovnávající údaje o stavu životního prostředí ze všech krajů najednou.

Zprávy mají jednotnou podobu rozkládacího dvanácti-stránkového letáku pro každý ze 14 krajů ČR. Samostatně navíc vyšlo porovnání krajů. Tištěné verze jsou bezplatně k dispozici v knihovně CENIA, elektronické pak na internetových stránkách www.cenia.cz.

Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky v roce 2007. Vydala CENIA, česká informační agentura životního prostředí v roce 2008.

Zdroj: CENIA, zpracováno (red)

Bobr evropský na Plzeňsku

Brožura Bobr evropský v Plzeňském kraji, vydaná AOPK ČR, Střediskem Plzeň, seznamuje veřejnost se základními informacemi o biologii bobra, jeho rozšíření na území ČR a Plzeňského kraje a vlivu na krajinu. Informuje rovněž o prováděném mapování a monitoringu tohoto živočišného druhu a nezapomíná ani na informace o zákonné ochraně a náhradách za škody způsobené bobrem. Samozřejmostí jsou i nezbytné kontakty.

Brožura je zájemcům k dispozici na AOPK ČR, Středisku Plzeň, v elektronické podobě je ke stažení na www.plzen.nature.cz.

*Zdroj: AOPK ČR, středisko Plzeň,
www.plzen.nature.cz*

Znečištění ovzduší v oblasti Ostravsko-Karvinska

Nakladatelství Český hydrometeorologický ústav vydalo na sklonku roku 2008 sborník prací pracovníků ostravské pobočky ČHMÚ, věnovaný problematice znečištění ovzduší suspendovanými částicemi (prašným aerosolem) v oblasti Ostravsko-Karvinska. Nejvíce znečištěná oblast České republiky, zahrnující území okresů Ostrava a Karviná a přilehlé části okresů Opava, Nový Jičín a Frýdek-Místek, je charakteristická vysokou koncentrací průmyslu a k imisnímu zatížení přispívá dále kromě dopravy a lokálních zdrojů rovněž regionální přenos ze silně industrializované oblasti Hornoslezské pánve v Polské republice.

Kapitoly sborníku jsou věnovány problematice znečištění ovzduší suspendovanými částicemi z obecného hlediska, podrobným informacím o rozsahu a metodách měření na Ostravsko-Karvinsku a výsledkům měření v letech 1972–2007, vyhodnocení koncentrací PM₁₀ v letech 1996–2007, koncentrací PM_{2,5} v letech 2003–2007 a závislosti koncentrací PM₁₀ na meteorologických podmínkách rozptylu.

Publikaci lze objednat na adrese: ČHMÚ, SIS, p. E. Firmanová, Na Šabatce 17, 143 06 Praha 4 – Komořany, tel. a fax 244 032 721, e-mail eva.firmanova@chmi.cz.

Blážek, Z. – Černíkovský, L. – Krejčí, B. – Volná, V., 2008. Znečištění ovzduší suspendovanými částicemi v oblasti Ostravsko-Karvinska. Sborník prací ČHMÚ, sv. 53. 75 s. 200 výt. ISBN 978-80-86690-53-7. Cena: 120 Kč.

*Libor Černíkovský,
Český hydrometeorologický ústav,
pobočka Ostrava, www.chmi.cz/os*

Metodické doporučení k nakládání s PCB

Nově vydané Metodické doporučení odboru odpadů MŽP k přípravě plánů postupného odstranění PCB, odpadů PCB a zařízení s obsahem PCB nebo plánů dekontaminace zařízení s obsahem PCB pro období 2009 až 2010 se vztahuje k povinnosti dané zákonem č. 185/2001 Sb., § 27 odst.8. Doporučení je vydáno pro jednotný postup původců. Je dostupné na www.mzp.cz včetně příloh – plánu postupného odstranění a plánu a návodu k dekontaminaci.

Další informace: odbor odpadů MŽP, Vaclav.Svorc@mzp.cz, tel. 267 122 616, nebo ÚÚV TGM, v. v. i., – CeHO, centrumodpadu@vuv.cz, Katerina_Polakova@vuv.cz, tel. 220 197 381 (qá), *Zdroj: MŽP*

Měkkýši Žďárských vrchů

Počátkem roku vydala Správa CHKO Žďárské vrchy v edici Parnassia další monografickou publikaci Měkkýši (*Mollusca*) Žďárských vrchů. Publikace seznamuje čtenáře s faunou měkkýšů, která byla zjištěna na území Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Jsou zde prezentovány výsledky systematického výzkumu, kniha tak přináší kompletní informace o 101 druzích měkkýšů žijících na území Žďárských vrchů. Publikace je doplněna bohatou obrazovou přílohou a je k dostání na Správě CHKO Žďárské vrchy ve Žďáru nad Sázavou.

Textová část je ke stažení na stránkách www.zdarskevrchy.nature.cz.

Zdroj: AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy,
www.zdarskevrchy.nature.cz

Orchideje Českého středohoří

V roce 2008 vyvrcholila mnohaletá práce autorského kolektivu, složeného z botaniků Oblastního vlastivědného muzea v Litoměřicích, Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem a Správy Chráněné krajinné oblasti České středohoří v Litoměřicích, zaměřená na zjišťování údajů o evropských druzích

orchidejí na území CHKO České Středohoří.

Výsledkem intenzivní práce je publikace popisující nejen historické a současné rozšíření vstavačovitých, ale také dokumentující ekologické nároky jednotlivých druhů se zřetelem k území Českého středohoří. Práce obsahuje také úvahy nad vývojem rozšíření orchidejí a možnými příčinami chování těchto rostlin v prostoru a čase. Z vědeckého hlediska je největším přínosem knihy podrobný soupis všech získaných floristických dat.

České středohoří zůstává dodnes velmi významným centrem výskytu orchidejí. Tuto skutečnost přibližuje kromě jiného i zvláštní kapitola, která je věnována několika významným nalezištím našich orchidejí. Převážně se jedná o maloplošná chráněná území, veřejnosti dobře známá, jako jsou například Bílé stráně u Pokratic a Babinské louky poblíž Litoměřic nebo Bohyňská lada u Děčína. Jsou zde však také úvahy o hodnotě

některých dalších území, která by si přísnější ochranu rovněž zasloužila.

Dalším přínosem knihy je skutečnost, že v rámci aktualizujících mapovacích prací byly v letech 2007 a 2008 zjištěny nové výskyty velmi vzácných druhů (vstavač nachový, vstavač osmahlý, pěti-prstka hustokvětá, okrotice červená, krušík polabský), ale třeba také druh, jehož rozšíření na území České republiky dosud nebylo známo vůbec (krušík ostrokvěť).

Na vydání této publikace navazuje i samostatná výstava fotografií, která bude instalovaná v jarních měsících roku 2009 v litoměřickém muzeu.

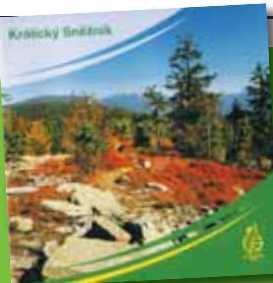
Orchideje Českého středohoří, Nepraš K., Kroufek R., Kubát K., Vlačihová V. (2008), Oblastní muzeum Litoměřice, 135 stran, formát 21x30 cm.

Zdroj: AOPK ČR,
Správa CHKO České středohoří
www.ceskestredohori.nature.cz

Králický Sněžník

Publikace Králický Sněžník, která vyšla na konci roku 2008, představuje veřejnosti třetí nejvyšší pohoří České republiky, Králický Sněžník.

Jde o velmi zajímavou, přesto turisticky dosud málo navštěvovanou oblast, na jejímž území se vyskytuje několik typů chráněných území. Byla zde vyhlášena národní přírodní rezervace, která chrání komplex unikátních rostlinných společenstev masivu Králického Sněžníku. V rámci soustavy Natura 2000 byla vymezena ptáčí oblast, jejímž předmětem ochrany je chřástal polní a evropsky významná lokalita. Výčet chráněných oblastí doplňuje přírodní park, který byl vyhlášen již v roce 1987 jako oblast

klidu, a další chráněná území vyhlášená v Polsku, jako jsou Śnieżnicki Park Krajobrazowy či rezerwat przyrody Śnieżnik Kłodzki.

Samotná publikace je na svých 52 stranách rozdělena do dvou hlavních tematických částí. První z nich se zaměřuje na obecný popis území z hlediska geologie, geomorfologie, rostlinstva a živočišstva, popisuje historii a současnost lesního hospodaření a přináší zajímavé informace z historie Králického Sněžníku. Druhá část publikace přináší popis čtyř vybraných úseků turistických tras, ve kterém se čtenáři mohou dozvědět základní údaje o trase, doplněné o spoustu přírodovědných i jiných turistických zajímavostí.

Zdroj: AOPK ČR, oblast Pardubice,
www.pardubice.nature.cz, upraveno (red)

Zprávy o životním prostředí ve městech

Každý občan České republiky má zákonem dané právo na informace o životním prostředí. Toto právo je velmi dobře naplněno na mezinárodní, národní, případně i na krajské úrovni.

Pokud však občan žije ve středně velkém městě a zajímá ho ucelená informace o kvalitě životního prostředí v místě jeho bydliště, narazí na obtíže. Informace sice existují, jsou obsaženy v nejrůznějších datových zdrojích a sledovány nejrůznějšími institucemi, ale pro běžného občana či člena zastupitelstva jsou prakticky nedosažitelné a nesrozumitelné. Co s tím?

Dobrá zpráva o životním prostředí

Na tuto situaci reaguje projekt Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj, o. s. (TIMUR), jehož cílem je vytvořit metodiku pro zpracování zpráv o stavu životního prostředí na úrovni středně velkých měst (cca 10 až 50 tisíc obyvatel). Podle této metodiky vzniknou tři „vzorové“ zprávy o životním prostředí – ve Svitavách, v Dubí a ve Vrchlabí. Na přípravě metodiky se podílí kromě TIMUR také experti z různých odborných institucí. Jsou to zástupci CENIA, odboru informatiky Magistrátu hl. m. Prahy, Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s., Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem či Centra pro otázky životního prostředí UK a v poslední řadě také pra-

covníci odborů životního prostředí měst. Projekt byl finančně podpořen Státním fondem životního prostředí ČR.

▲ Vrchlabský zámek.

Východiskem pro realizaci projektu bylo jednak podrobné zmapování situace v České republice, jak uvidíme dále, jednak pohled za humna – do zahraničí. Řada měst v ekonomicky vyspělých zemích všech kontinentů pravidelně vydává zprávy o stavu svého životního prostředí. Často jde o velmi obsažné a čtenářsky přátelské analýzy, kde je stav a vývoj životního prostředí města ilustrován na základě srozumitelných indikátorů.

Seattle, Auckland City a další

Klasickým příkladem je město Seattle, kde iniciativa přišla zdola. Skupinu aktivních občanů počátkem 90. let minulého století zajímalo, jaký je stav jejich města. Je Seattle udržitelný či nikoliv? Přizvali proto odborníky a navrhli sadu indikátorů, které dobře odrážely existující problé-

▲ Dům U Mouřenína – Svitavy.

◀ Dětská ilustrace ke kapitole Ovdzuší z ročenky Svitavy – životní prostředí 2007.

my města a hodnoty uznávané občany. Vznikla tak jedna z prvních sad indikátorů udržitelného rozvoje na komunální úrovni. Příkladem místně specifických indikátorů využívaných v Seattlu je počet

lososů, táhnoucích řekou ve městě, či podíl místních zemědělských produktů. Indikátory byly vyhodnoceny celkem třikrát (1993, 1995, 1998) a svým tvůrcům přinesly mimo jiné zjištění, že pouhé zveřejnění výsledků nestačí. Na indikátory navázaly akce s cílem změnit vývoj negativních trendů a udržet pozitivní hodnoty. Více informací je možné získat na internetu.

Příkladem z jiného konce světa je Auckland City z Nového Zélandu. Město vydává od roku 1998 každé tři roky průběžně aktualizovanou zprávu o svém životním prostředí nazvanou Our Changing Environment. Zpráva obsahuje přehled cílů města pro každou oblast (např. ovzduší, odpady, kontaminovaná půda, kvalita vody) a přehled souvisejících indikátorů uspořádaných do rámce „vliv – stav – odezva“. Součástí je hodnocení trendů a návrh opatření, která může uskutečnit každý občan. Příkladem dalších měst, jejichž zkušenosti se zveřejňováním zpráv o stavu životního prostředí TIMUR bral v potaz, je Rotterdam, Sydney, Richmond (Kanada), Camden (čtvrť Londýna) či Mogale (Jižní Afrika).

Základy demokracie v oblasti životního prostředí

Jaký je stav v České republice? Právo občanů na informace o životním prostředí je v domácím právním řádu založeno především v zákoně č. 123/1998 Sb. Česká republika je také vázána povinnostmi vyplývajícími z práva Evropského společenství i mezinárodních dohod, zejména tzv. Aarhuské úmluvy. Tento pilíř evropské demokracie v oblasti životního prostředí, výše zmíněný zákon a další právní předpisy ČR, jako například zákon 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zakládá povinnost veřejné správy informovat pravidelně občany o stavu životního prostředí. Tím se rozumí informace o stavu jeho jednotlivých složek (voda, ovzduší, půda atd.), ale také o faktorech, které tento stav ovlivňují.

Na národní úrovni ukládají české zákony Ministerstvu životního prostředí informovat o stavu životního prostředí prostřednictvím Zprávy o stavu životního prostředí. Tuto zprávu schvaluje vláda a projednává Parlament ČR. Kromě toho vydává každoročně Česká informační agentura životního prostředí (CENIA) Statistickou ročenku životního prostředí ČR, kde v mimořádně podrobné míře zveřejňuje konkrétní data charakterizující stav složek životního prostředí a faktorů,

jež jej ovlivňují. O stavu životního prostředí jednotlivých krajů se nyní lze také podrobněji dozvědět díky ediční řadě statistických ročenek jednotlivých krajů, jejichž zpracování má také na starosti CENIA.

Ojedinelá česká města

Na nižších úrovních již neexistuje jednotný přístup a jednotlivé úřady poskytují informace zpravidla jen na vyžádání, jak ukládá zákon. Určitou logickou výjimkou je hlavní město Praha, které každoročně vydává velmi podrobnou ročenku životního prostředí a provozuje i mimořádně obsahově i formálně kvalitní internetový informační servis ENVIS. Některá města také věnují stavu životního prostředí prostor na internetu a další dokonce zpracovávají – ať již pravidelně či nikoliv – samostatný dokument: zprávu o stavu životního prostředí.

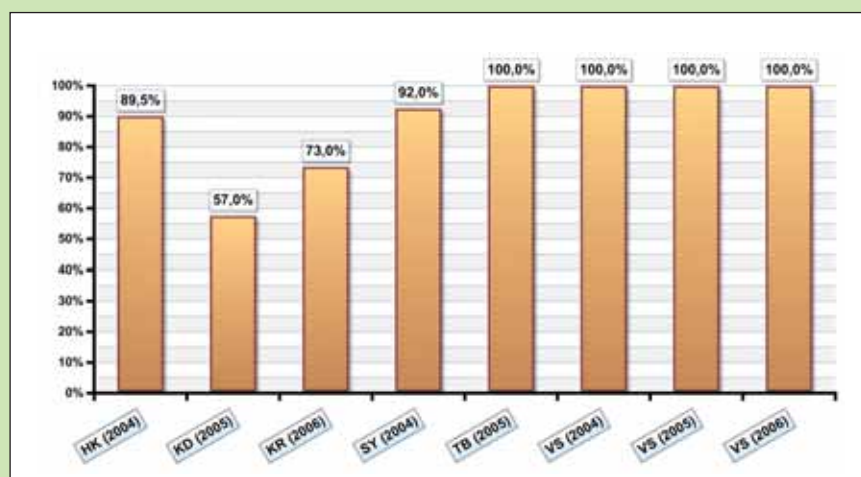
Konkrétně jde například o město Svita, které vydává ročenku o stavu životního prostředí pravidelně a každoročně již

od roku 1995 či město Kladno, kde vyšla zpráva zatím jednorázově v roce 2006. Jedná se však o ojedinělé příklady a městům obecně chybí motivace (a finance) podobné ročenky zpracovávat. Přesto po místně specifických informacích o stavu a vývoji životního prostředí existuje jasná poptávka ze strany nejrozličnějších skupin – od občanů, přes neziskový sektor, po školy či místní podnikatele.

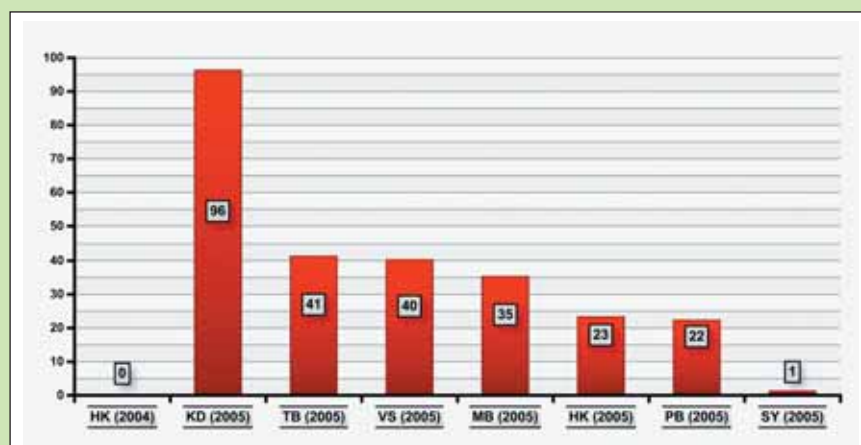
Metodika městských zpráv

Na tuto poptávku reaguje zmíněný projekt, v rámci něhož vzniká jednotná metodika pro zpracování zpráv o stavu životního prostředí. Za účelem přípravy této zprávy vznikla expertní skupina, která se dosud na pražském magistrátu sešla třikrát. Zúčastněným expertům se podařilo shodnout jak na jednotné struktuře zpráv, tak na indikátorovém rámci, který bude tvořit jejich „kosturu“.

Navrhovaná struktura zprávy odráží národní a krajský rámec, nicméně usiluje o originální přístup v zájmu srozumitelnos-

Graf 1: Dostupnost veřejných prostranství a služeb, titulkový indikátor – podíl obyvatel města bydlících ve vzdálenosti do 300 m od veřejných prostranství větších než 5000 m².

Graf 2: Kvalita místního ovzduší, titulkový indikátor – počet překročení limitu koncentrace prашných částic PM10.

Návrh struktury zprávy o stavu životního prostředí města

Číslo kap.	Název kapitoly	Popis/příklad indikátorů
ÚVOD		
I.	Úvodní slovo – slovo starosty	
II.	O městě a o lidech	Stručný popis základních socio-ekonomických a demografických charakteristik města
III.	Životní prostředí města v souvislostech	Popis širších souvislostí stavu životního prostředí ve městě, včetně zázemí města, toků energie, odpadů, dopravy atd.
IV.	Specifické téma	Název podle navrženého tématu, např. „Doprava“ či „Bioplynová stanice“
V.	Odpady	Produkce komunálních odpadů na hlavu, podíl skládkovaného odpadu, materiálové využití komunálního odpadu atd.
VI.	Ovzduší	Index kvality ovzduší, počet ročních překročení imisních limitů pro jednotlivé polutanty, poplatky za znečišťování ovzduší podle zdrojů atd.
SLOŽKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ		
VII.	Voda	Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod, podíl obyvatel připojených na kanalizaci s koncovou ČOV, stupeň čištění odpadní vody atd.
VIII.	Hluk	Podíl populace obyvatel vystavené denní hladině hluku vyšší než 55 dB atd.
IX.	Veřejná zeleň v zástavbě	Poměr plochy veřejně přístupné zeleně v urbanizovaném území k celkové ploše, dostupnost veřejně přístupné zeleně (300 m od zeleně) atd.
X.	Ochrana přírody, krajiny a využití území	Koeficient ekologické stability území, podíl zvláště chráněných území z celkové rozlohy administrativního území obce atd.
XI.	Přehledná souhrnná tabulka	Přehled vybraných indikátorů, jejich srovnání v čase a s vyššími úrovněmi (kraj, stát).
XII.	Závěr	„Politické“ shrnutí celé Zprávy.
PŘÍLOHY		
I.	Informační zdroje a kontakty	
II.	Přehled zkratk	

ti a respektu k jedinečnosti každého města. Zpráva podle představy TIMUR nejprve poskytne komplexní pohled na životní prostředí města ve všech souvislostech včetně vzájemných vazeb s okolím a popisu faktorů, které životní prostředí ovlivňují. Dotkne se také specifického tématu, jehož výběr bude v kompetenci města, a které bude odrážet aktuální problém, či naopak úspěšně realizovaný projekt (např. hluk z tranzitní dopravy, výstavbu bioplynové stanice). V druhé části zpráva popíše formou otázek a odpovědí stav životního prostředí v šesti základních oblastech – složkách. Struktura zprávy je uvedena v tabulce.

V tabulce je dále uveden úzký výběr z indikátorového rámce, který bude tvořit základ zprávy. V současné době je navrženo přibližně 90 indikátorů, z nichž některé budou patřit mezi prioritní a další mezi doplňkové. Pro první kategorii existují na městské úrovni dobře dostupná data a vznikající metodika přesně popíše jejich zdroje a způsob zpracování. Pro kategorii doplňkových indikátorů je nutné data získat či vypočítat (ne však ve všech městech

to bude možné). Příkladem je dostupnost ploch veřejně přístupné zeleně (graf 1), či kvalita místního ovzduší (graf 2). Jde o indikátory, které TIMUR standardně pomáhá sledovat ve vybraných městech České republiky.

Rychlý přehled o situaci

V kapitole XI. zprávy bude uveden srovnávací přehled prioritních indikátorů. Půjde o tabulku cca 25 indikátorů vyjadřujících stav životního prostředí, jeho vývoj a srovnání s krajskou a národní úrovní. Občan/ka či politik/čka města si tak rychle a snadno udělají obrázek, jak si jeho/její město stojí ve srovnání se sousedy či celou ČR. To je zpravidla otázka, která mnohé z nejrůznějších důvodů zajímá nejvíce.

Zprávy pro tři pilotní města – Svitavy, Dubí a Vrchlabí – a metodika vzniknou na konci léta 2009. Pro úplnost je třeba dodat, že v těchto městech je o procesu přípravy zprávy od počátku informováno vedení města a po dokončení bude zpráva vzata na vědomí zastupitelstvem. Tímto krokem se zpráva stává oficiálním do-

kumentem města. Věříme, že nezůstane pouze u těchto měst a že v brzké době se budou přidávat i města další. Žijeme v době postmateriální společnosti, často zahlceni bezpočtem bezvýznamných informací. Informace, které se našeho života bezprostředně dotýkají, např. jaká je kvalita vody v místním toku, kde končí odpad, který házíme do popelnice, nám naneštěstí zpravidla chybí. Věříme, že projekt představený v tomto článku situaci alespoň v drobném ohledu změní.

Zájemci o bližší podrobnosti o projektu mohou kontaktovat pracovníky projektu PhDr. Leonu Kupčíkovou nejlépe e-mailem: leona.kupcikova@timur.cz. S dotazy na podrobnější informace se mohou obracet také na autory tohoto příspěvku – mirek@koniklec.cz a viktor.trebicky@timur.cz – či navštívit webové stránky <http://www.timur.cz>.

Viktor Třebický a Mirek Lupač,
Týmová iniciativa pro místní
udržitelný rozvoj
Grafy: TIMUR, o. s.

Display šetřící energii a peníze

Anglické slovo „display“ nejčastěji označuje nezbytnou součást počítačů, mobilních telefonů a dnes již třeba i automatických praček. Kromě toho ale má ještě význam „vystavit, výkladní skříň“. Tohoto významu slova využívá k šíření své hlavní myšlenky i evropská kampaň Display®.

Jak snížit energetickou náročnost budov

Evropská kampaň Display je dobrovolná propagační akce, kterou stvořili experti na energetiku z dvaceti evropských měst. Její historie sahá do roku 2003. Nyní se jí aktivně účastní 323 měst a obcí z dvaceti sedmi evropských států. Záměrem je motivovat místní zastupitelstva, aby veřejně „vystavila“ informace o skutečných energetických a ekologických parametrech veřejných budov ve správě obce, a to za pomoci obdobného systému klasifikace, jaký známe ze štítků elektrických domácích spotřebičů. Jak se konkrétně metoda aplikuje a jaký je její cíl?

Pro každou veřejnou budovu zapojenou do kampaně si může její správce pomoci jednoduchého a praktického hodnotícího nástroje na internetu vypočítat údaje o měrné spotřebě energie (kWh/m²/rok), vody (l/m²/rok) a emisí ekvivalentu CO₂ekv (t/m²/rok). Výsledný shrnující dokument, označovaný jako štítek, se pak v podobě rozměrného plakátu instaluje na vhodném místě na fasádě budovy. Z jednoduché a přehledné grafiky štítku, užívající známých hodnotících symbolů A, B, C až G, si může každý okamžitě udělat představu, jak si budova v daných kritériích stojí. Na štítku jsou též informace o opatřeních doporučených ke zlepšení energetické náročnosti budovy.

Příklady táhnou

Zveřejnění energetické náročnosti a ostatních ekologických parametrů obecních nemovitostí znamená, že veřejná správa jde příkladem občanům v uvědomování si vlastní energetické spotřeby, a také, což je neméně důležité, ve snaze tuto spotřebu, stejně jako spotřebu vody a příspěvek k produkci skleníkových plynů, postupně programově snižovat. Dosažené pokroky, ať již se jich dosáhne jednoduchými provozními opatřeními v budově, nebo náročnějšími investicemi do objektu, se v dal-

ších obdobích průběžně monitorují opět pomocí internetového nástroje, s možností každoročně vystavený štítek zdarma aktualizovat. Kromě přiblížení ekologických témat občanům, kde někdy chybí hmatatelný výsledek, mohou k uplatňování této metody motivovat také finanční úspory plynoucí z postupného snižování vstupů.

Špatný stav jako dobrý odrazový můstek

Hlavním cílem kampaně Display je tedy asistovat místním zastupitelstvům při racionalizaci a vytváření úspor na provozu budov, u kterých je provoz financován z veřejného rozpočtu. Chabé stávající energetické a ekologické výsledky budovy nemusí být vůbec na překážku účasti v kampani. Naopak, tento stav, je-li jednou kvantifikován a zveřejněn, vyvolává veřejnou debatu a zvyšuje potenciál ke zlepšení. Místní zastupitelstva mohou při svém rozhodování v oblasti managementu veřejných budov využívat široké podpory kampaně Display, technickým poradenstvím počínaje, přes zprostředkování bohatých zkušeností desítek jiných obcí z celé Evropy, až po pomoc s plněním požadavku na zhotove-

ní průkazu energetické náročnosti budov podle vyhlášky 148/2007 Sb., o energetické náročnosti budov.

Výzva pro manažery

Účast v kampani Display je zásadně otevřená. Každá obec nebo vyšší samosprávný celek bez ohledu na velikost, počet obyvatel a veřejných budov nebo na úroveň znalostí technického charakteru se může ke kampani připojit. Účastníci pouze musí zaplatit registrační poplatek za používání Display® software, komunikační podporu a nástroje. Účast v kampani je bezplatná pro města do 10 000 obyvatel, pro ostatní města je zpoplatněná jednorázovou částkou 625 eur. Jedná se o paušální poplatek, který se neodvíjí od počtu veřejných budov označených Display® štítkem.

Kampaň Display je výzva pro všechny manažery veřejných budov.

(feis)

Více informací: www.display-campaign.org
www.porsennaops.cz

▲ Štítek kampaně Display®.

Mezi veřejné budovy, které nejčastěji napínají obecní rozpočty svými provozními náklady, patří základní a střední školy. U škol přihlášených do kampaně Display zaznamenáváme hned několik pozitivních efektů. Kromě toho, že jde o velmi živý a praktický příspěvek k ekologické výchově mládeže (žáci se mohou a mají aktivně ve škole účastnit komunikace a používání on-line nástrojů a jiné technické pomoci, kterou kampaň poskytuje), jsou do hry prostřednictvím dětí zataženi i rodiče, kteří se zajímají o život školy.

Školy jsou navíc budovy s poměrně pravidelným rytmem provozu, který se hodí pro uplatňování jednoduchých provozních opatření, směřujících ke snížení spotřeby energie a vody (eliminace zbytečného přetápění učeben, dodržování správného způsobu větrání apod.). Je také možné například žáky motivovat tím, že finanční prostředky, ušetřené snížením spotřeby energie, se věnují např. na financování školních akcí nebo na nákup vybavení, o které je mezi školáky zájem.

Je povzbudivé sledovat zvyšující se zájem obcí

Odpovídá Jan Kříž, ředitel odboru fondů Evropské unie MŽP.

Můžete, prosím, popsat svou nejpozoruhodnější osobní zkušenost s dobrou praxí místní veřejné správy v oblasti životního prostředí?

Je velmi povzbudivé sledovat zvyšující se zájem obcí o možnosti dotačních mechanismů, které poskytuje nejen Evropská unie, ale také samo Ministerstvo životního prostředí. V tomto směru je možno uvést především Revolvingový fond Ministerstva životního prostředí, který poskytuje granty na rozvoj místní Agendy 21, tedy na proces zkvalitnění fungování veřejné správy ve vztahu k občanům. V rámci zmíněného programu byly vyhlášeny již dvě výzvy, po kterých jsme zaznamenali značný zájem ze strany žadatelů.

Co je hlavní náplní práce odboru fondů Evropské unie MŽP?

Naší hlavní náplní je, jak z názvu odboru vyplývá, administrace evropských prostředků, a to prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a dále tzv. komunitárních programů Evropské unie. Dále se také podílíme na řízení Programu finančních mechanismů EHP a Norska a nově také Programu švýcarsko-české spolupráce. Jsme v zásadě odpovědní za řádné čerpání těchto prostředků a z toho se odvíjí i naše činnosti spočívající především v systémovém nastavení pravidel pro čerpání a dohledem nad jejich dodržováním. V konkrétnějších obrysech se naše činnosti vážou na evropskou „hutnou“ legislativu, vyžadující množství požadavků ujišťujících donátora – Evropskou unii, že jsou prostředky evropských daňových poplatníků uvolňovány hospodárně, efektivně a účelně.

Čím se zabýváte ve vztahu k místní a regionální veřejné správě?

Naším základním posláním je, aby systém poskytování dotačních prostředků byl nastaven co nejtransparentněji a nejefek-

tivněji, což vytváří de facto i náš základní vztah ke konečným žadatelům a tím i k místní a regionální veřejné správě. Součástí tohoto úkolu je mj. nastavení srozumitelných a dobře dostupných pravidel pro poskytování podpory zabezpečující včasné přidělení dotačních prostředků na straně jedné a výrazné snížení rizika vrácení dotace na straně druhé. Snažíme

šení kvality života obyvatelů města či obce. Je možné vyjmenovat celou řadu projektů spadajících do různých oblastí ochrany životního prostředí, které byly podpořeny a zrealizovány v poslední době za pomoci evropských prostředků, konkrétní příklady včetně doprovodných fotografií lze nalézt například na stránkách www.opzp.cz. Pro představu, jen v uplynulém roce

bylo z Operačního programu životní prostředí podpořeno přes 1300 projektů v celkovém finančním objemu cca 30 mld. Kč.

Vyvíjíme však i aktivity na pomoc obcím a regionům při zavádění principů trvale udržitelného rozvoje do praxe na lokální úrovni s aktivním zapojením veřejnosti v rámci mezinárodního programu místní Agenda 21. Jen v minulém roce jsme takto podpořili 16 projektů celkovou dotací ve výši takřka 15 mil. Kč a další projekty budou podpořeny i v tomto roce.

Jako konkrétní příklad za všechny je možno uvést projekt města Uherské Hradiště. V rámci tohoto projektu dochází v Uherském Hradišti k procesu zkvalitňování správy věcí veřejných prostřednictvím konkrétních akcí. Mezi tyto aktivity patří například plánování s veřejností a diskuze nad jednotlivými aktuálními tématy ve městě (zeleň a čistota města, životní prostředí,

doprava, parkování apod.), dále pak sledování indikátorů místního udržitelného rozvoje, ekologizace provozu Městského úřadu Uherské Hradiště, osvětové kampaně pro veřejnost a akce s tematikou udržitelného rozvoje (Týden pro Zemi, Den zdraví, Evropský den bez aut) a řada dalších činností. Veškeré výsledky projektu budou shrnuty ve volně šiřitelné publikaci, která bude sloužit jako příklad dobré praxe pro další municipality.

Připravila Hana Kolářová

Foto Vladimír Škarda

se poctivě analyzovat podněty vzešlé od žadatelů a neustále vylepšovat dotační pravidla tak, aby jim co nejvíce usnadnila cestu k dotacím.

Můžete uvést, jak váš odbor pomáhá veřejné správě obcí či měst, na konkrétním příkladu?

Pochopitelně tou nejzásadnější pomocí je samotná dotace, která výrazně uleví obecním rozpočtům při financování například nezbytných infrastrukturních projektů a zároveň ve většině případů umožní zlep-

GREEN NEW DEAL

V době velké hospodářské krize ve třicátých letech minulého století pomáhala oživit ekonomiku USA vize prezidenta Franklina D. Roosevelta známá jako New Deal. Nedávno se začal ve světě označovat jako Green New Deal projekt Zelené ekonomické iniciativy (Green Economy Initiative, GEI), který byl ohlášen 22. října 2008 v Londýně a poté představen a slavnostně zahájen zástupci UNEP a předními ekonomy OSN a dalších organizací 1. – 2. prosince v Ženevě.

Iniciativa byla nepochybně připravována dlouho dopředu, částečně je odezvou na požadavek vznesený před dvěma lety skupinou států G8+5. Její souběh s celosvětovou (nejen) finanční krizí však její protagonisté paradoxně vnímají jako pozitivní prvek. Proto se také často na tuto iniciativu poukazuje jako na Zelený nový úděl, například v článku generálního tajemníka OSN, Ban Ki Moona pro San Francisco Chronicle z 26. listopadu 2008 s názvem What the world needs is a Green New Deal.

Zelená ekonomická iniciativa

Green Economy Initiative má tři pilíře: ohodnocení a začlenění přírodních zdrojů do národních a mezinárodních účtů; vytváření zelených pracovních míst a k tomu příslušných koncepcí; nástroje a tržní signály umožňující urychlit přechod k zelené ekonomice.

Vedením projektu je pověřen Pavan Sukdhev, seniorní bankéř Deutsche Bank, který je přesvědčen, že ekonomické modely 20. století se vyčerpaly a že investice, kte-

Největší potenciál k žádoucí změně z hlediska ekonomické návratnosti, environmentální udržitelnosti a tvorbě pracovních příležitostí byl vytipován v těchto šesti oblastech:

- čisté a účinné technologie;
- obnovitelné energie;
- infrastruktura ekosystému;
- podnikání založené na biodiverzitě, např. organické zemědělství;
- odpadové hospodářství a chemikálie;
- zelená města, budovy a doprava.

ré začnou znovu záhy proudit do globální ekonomiky, by měly být využity v nové zelené ekonomice, schopné generovat násobné ekonomické příležitosti jak pro chudé, tak bohaté.

Koncepce GEI nevychází z nuly, předpokládá využití výstupů studie Ekonomika ekosystémů a biodiverzity (TEEB), kterou také, na zakázku G8+5, vedl P. Sukdhev,

propojení s Iniciativou (UNEP) zelených pracovních míst a dále spolupráci s Mezinárodní organizací práce, Mezinárodní odborovou konfederací a Mezinárodní organizací zaměstnavatelů. Bude stavět na významných zjištěních pocházejících z prací UNEP i širší struktury OSN či dalších organizací, např. OECD. Ambicí je široký záběr, počínaje náhradami subvencí pro rybolov a paliva až k inovačním mechanismům trhu a finančním produktům podporujícím změnu.

Potenciál pro změny a pracovní příležitosti.

Snahou bude ukázat, že je možné překonat některé klasické problémy zelené ekonomiky. Jsou to například subvence, které znevýhodňují obnovitelnou energii před fosilními palivy. Čisté a životní prostředí šetřící technologie musejí prokázat svoji spolehlivost ve srovnání s tradičními technologiemi. Dále jde o nedostatek ekonomicky a politicky výhodných rámců pro dlouhodobé investice do nízkouhlíkových

podniků; nedostatek znalostí o možných různých přístupech k dosažení udržitelného a čistého růstu ve všech sektorech a zeměpisných oblastech či o nedostatek informovaných politiků, kvalifikovaných podnikatelů a pracovníků k realizaci požadovaných opatření.

Místo finančních spekulací práce a budoucnost

Projekt GEI je finančně podporovaný Norskem, Německem a Evropskou komisí a zatím shromáždil ke 4 milionům USD. Jeho cílem je do konce roku 2010 představit politikům a dalším důležitým zájemcům ve formě zprávy – Green Economy Report – zevrubné zhodnocení a nástroje k provedení nezbytných změn. Má poukázat na křiklavý ekonomický nesoulad výdajů a porovnat ho

s možnými přínosy a nabídnout doporučení pro tvorbu nových zelených pracovních míst, ozelenění míst existujících a pro přechod na zelenou ekonomiku, výhodnou jak pro podniky, tak pracovníky. Zdůrazněna bude role vlád v tomto procesu.

Součástí projektu bude příklad proaktivních investic a politik pracovního trhu v klíčových oblastech hospodaření s ekosystémy – s vodou, lesy, půdou a mořskými zdroji. Důraz se bude klást na předcházení environmentálním příčinám konfliktů, katastrof a chudoby. Část zprávy by měla napomoci v boji s klimatickou změnou všem, koho se to přímo týká.

Iniciativa, která, mj. spoléhá i na podporu nové US administrativy, apeluje na průmyslové a politické špičky, aby pomohly přesměrovat zdroje ze spekulativních

finančních obchodů na produktivnější, prorůstové, a pracovní místa vytvářející investice budoucnosti.

P. Sukhdev proto klade publiku sugestivní otázku: „Chceme-li pomoci z chudoby 2,6 miliardy lidí, kteří žijí za méně než dva dolary na den, necháme je vyrábět stále více a více aut, televizí a počítačů, nebo investujeme do sítě chráněných území a rozvíjíme její potenciál pro zelená a důstojná pracovní místa?“

Green New Deal zahájen

Zahájení Green Economy Initiative v Ženevě bylo rozvrženo do tří půldenních bloků. V úvodním půldenním bloku vystoupili prostřednictvím videa: společnost šířící informace o zelených a sociálně odpovědných investicích A. Steiner, generální tajemník UNEP, a H. Henderson, zakladatelka Ethical Markets Media. Jako klíčoví řečníci v plénu hovořili H. Abaza a S. Lemet z divize technologie, průmyslu a hospodářství UNEP, P. Sukhdev, vedoucí projektu GEI, C. Stevens a T. Machiba, zástupci OECD, R. Torres z ILO (dříve analytik OECD), U. Hoffmann z UNCTAD, B. Stigson z World Business for Sustainable Development a M. Kennet z Green Economics Institute.

Informací o analytických a metodologických aspektech GEI zahájil odpolední blok S. Fulai, analytik divize technologie, průmyslu a hospodářství UNEP. Poté následovala diskuse v šesti skupinách podle výše uvedených vytypovaných oblastí zahrnutých do GEI. Doporučeno bylo diskutovat problematiku v rámci 5 modulů, tak jak bude též koncipována závěrečná zpráva:

- finanční – hospodářská krize a problémy – příležitosti každé investiční oblasti, se zaměřením na příležitosti;
- hloubkový přehled hospodářsko-průmyslového charakteru každé investiční oblasti a dopady na makroekonomiku;
- vytváření pracovních míst, a snižování chudoby; projekce růstu každé investiční oblasti v následujících 20–30 letech a související sociální dopady;
- dlouhodobé financování pro investice v každé oblasti;
- reforma politik, institucí a podmínek trhu k podpoře investic v každé investiční oblasti.

Závěrečnému zasedání pléna pak vedoucí jednotlivých skupin představili náčrt hlavních složek, na které by se měly zaměřit výzkumné práce pro investice do těchto oblastí. Tyto výstupy budou zpracovány jako nasměrování pro další vývoj projektu.

*Martina Motlová
Upraveno (red)*

Ani jádro, ani uhlí, ale úspory

Evropa čelí ve stejný moment třem velkým krizím – finanční, na ní navázané hospodářské a dlouhodobé krizi klimatické. K tomu se na začátku roku přidaly ještě aktuální potíže s dodávkami ruského plynu přes Ukrajinu. To vše ukazuje ke stejnému řešení. Českým plánem hospodářské obnovy by měl být jakýsi „Zelený nový úděl“ (Green New Deal).

Využijme úspory

Česká ekonomika je dobrým příkladem potenciálu energetických úspor. Až 40% naší současné spotřeby můžeme ušetřit. Především modernizací zastaralých technologií v uhelných elektrárnách, výrazným zefektivněním distribuce elektřiny a využitím efektivnějších technologií v průmyslu. Významnou část energie (až 175 000 terajoulů – mimochodem víc než pětina sobek toho, co by přineslo prolomení ekologických limitů těžby uhlí) však můžeme ušetřit mnohem rychleji – investicemi do úspor energie v domácnostech.

Ministerstvo životního prostředí letos v dubnu spustí rozsahem unikátní dotační program právě na podporu investic domácností do úspor – zateplování domů a bytů, výměny oken apod. K dispozici bude už letos na tento program zhruba 10 miliard korun a s dalšími miliardami

počítáme pro příští léta. Kromě toho investice do obnovitelných zdrojů i energetických úspor ve veřejném sektoru už více než rok podporuje Operační program životní prostředí. K dnešku už jsme podpořili takové projekty za více než 5,7 miliardy korun.

Masivní investice pomohou nejen dál snižovat emise CO₂, ale také ušetří domácnostem jejich peníze. Sniží se naše závislost na ruském plynu – nebude nutné tolik vytápět, významná část domácností bude využívat obnovitelné (a domácí!) zdroje. Kromě toho vyšší poptávka po úsporných technologiích, izolačních materiálech a obnovitelných zdrojích pomůže snížit jejich ceny a vytvoří nová pracovní místa.

Rozložme zdroje energie

Kromě důrazu na úspory se musíme orientovat i na rozložení energetických

zdrojů. Musíme snížit 75% závislost na ruském plynu. Dnes už můžeme využít dodávek zkapalněného zemního plynu (LNG) z Afriky, nesmíme otálet s dostavbou plynovodů South Stream, Nord Stream a Nabucco. Energetickou bilanci ale netvoří jen centralizované obrovské zdroje. Každý jednotlivý lokální projekt, který využívá biomasu, geotermální energii, slunce nebo vítr, snižuje naši závislost na tom, zda se spolu dohodnou Moskva s Kyjevem.

Jádro řešením opravdu není – veškeré palivo pro naše jaderné elektrárny nakupujeme. Z našeho uranu nedokážeme získat palivo, proto jej pouze prodáváme. Palivové články do Dukovan nakupujeme v Rusku, také Temelín se upravuje na ruské palivo. Stále přitom nevíme, kam s vysoce radioaktivním odpadem. Jaderná zařízení navíc v době narůstajícího terorismu znamenají mnohem vyšší bezpečnostní riziko než kdykoli předtím. Řešením není ani uhlí. S plynovou ani hospodářskou krizí nepřestala existovat změna klimatu, nepřestaly se tenčit uhelné zásoby a nepřestala platit jednoduchá pravda – investice do uhlí se s tržní cenou uhlíku dlouhodobě nevyplatí. Investovat naopak musíme do nových technologií – ve všech sektorech. V designu výrobků, v energetice, průmyslu...

Příští týden nastoupí do funkce Barack Obama se svým ambiciózním, ale dobře promyšleným plánem na zelenou obnovu amerického hospodářství. Bylo by velmi nešťastné, kdyby Evropa ztratila náskok, který si před USA za Bushovy vlády vytvořila.

Martin Bursík

*Psáno pro osobní blog
na blog.aktualne.centrum.cz*

14. 1. 2009

▲ Křest knihy v Národním muzeu v Nairobi v rámci zahájení výstavy o Joy Adamsově, zleva velvyslankyně Margita Fuchsová, Jan Dusík – první náměstek Ministerstva životního prostředí (SZ), Zuzana Beranová – autorka knihy a Margaret Fowler – neteř Joy Adamsové. Více o úspěšné výstavě i křestu knihy nabídneme v příštím čísle Zpravodaje.

